

Lietuvos Respublikos
Nacionalinis pinigų plovimo ir teroristų
finansavimo rizikos vertinimas

2015, Vilnius

Turinys

1. Įvadas	5
2. Metodologija.....	9
2.1. I etapas – Duomenų rinkimas	10
2.2. II etapas – Rizikų nustatymas	11
2.3. III etapas – Rizikų vertinimas	12
2.4. IV etapas – Rizikas mažinančių priemonių nustatymas.....	13
2.5. V etapas – Rizikos valdymo plano parengimas	14
2.6. NRV procesas	15
2.7. Rizikų vertinimo matrica.....	16
3. Ekonominė, geografinė, politinė ir teisinė aplinka	18
3.1. Ekonominė aplinka	18
3.2. Geografinė aplinka	19
3.3. Politinė ir teisinė sistema	19
4. Organizuoto nusikalstamumo ir teroristų finansavimo situacijos Lietuvoje apžvalga	22
4.1. Organizuoto nusikalstamumo situacija Lietuvoje	22
4.2. Nusikalstamumo statistika	23
4.3. Teroristų finansavimo situacija Lietuvoje	24
5. Pinigų plovimo prevencijos ir kovos su teroristų finansavimu sistemos dalyviai	25
5.1. Lietuvos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos sistemos apžvalga	25
5.2. FNTT – Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos	26
5.3. Teisėsaugos ir kitos valstybės institucijos	27
5.4. Reguliavimo ir priežiūros institucijos	28
5.5. Finansų įstaigos	30
5.6. Su finansais nesusijusi komercinė veikla ir profesijos (DNFBP).....	31
6. Informacija apie nustatytas pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikas.....	32
6.1. Rizikos vertinimo rezultatai.....	34
6.1.1. Teisėsaugos sektorius	34
6.1.2. Priežiūros ir reguliavimo sektorius	42
6.1.3. Finansų sektorius	47
6.1.4. Nefinansinis sektorius.....	48
6.1.5. Mažos rizikos	53

1 priedas. Šaltiniai	54
2 priedas. Interviu su PPP/KTF sistemos dalyviais	56
3 priedas. Klausimynai PPP/KTF sistemos dalyviams	57
4 priedas. Lietuvos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikų sąrašas	58
5 priedas. Mažų rizikų stebėsenos sąrašas.....	65

1. Įvadas

Daugelio nusikalstamų veikų, ypač vykdomų organizuoto nusikalstamumo grupuočių, tikslas yra finansinė nauda. Prekyba ginklais, narkotikais, žmonėmis, finansiniai ir kiti organizuoto nusikalstamumo vykdomi nusikaltimai visame pasaulyje uždirba didžiules nelegalias pajamas.

Pinigų plovimas – tai procesas, kurio metu siekiama nublėpti arba užmaskuoti neteisėtą turto kilmę ir kurio metu slepiamas arba maskuojamas turto tikrasis pobūdis, tikroji kilmė, šaltinis, vieta, disponavimas juo, judėjimas, nuosavybės arba su nuosavybe susijusios teisės. Tai – sunkus nusikaltimas.

Jungtinių Tautų Narkotikų kontrolės ir nusikalstamumo prevencijos biuras (UNODC) yra atlikęs tyrimą, kurio tikslas buvo nustatyti neteisėtų pajamų, gautų iš prekybos narkotikais ar kito organizuoto nusikalstamumo, dydį ir iširti pinigų plovimo mastus pasaulyje. Buvo apskaičiuota, kad 2009 m. iš nusikalstamų veikų gautos pajamos sudarė 3,6 % pasaulio BVP, o 2,7 % (arba 1,6 trilijono JAV dolerių) dalyvauja pinigų plovimo procese. Tokie skaičiavimai sutapo ir su Tarptautinio valiutos fondo skaičiavimais, pagal kuriuos 1998 m. pinigų plovime dalyvaujančios pajamos pasaulyje galėjo sudaryti nuo dviejų iki penkių procentų pasaulio BVP vertės¹.

Tačiau minėti skaičiavimai turėtų būti vertinami atsargiai. Dėl pinigų plovimo metu atliekamų piniginių operacijų ar sudaromų sandorių struktūrų ir pobūdžio yra neįmanoma nustatyti tikslų pinigų plovimo mastų.

Pinigų plovimas yra beveik visų nelegalias pajamas generuojančių nusikaltimų pasekmė. Šiam nusikaltimui vykdyti pasirenkamos šalys ar sektoriai, kuriuose yra silpnos pinigų plovimo prevencijos programos ir silpnas pinigų plovimo rizikų nustatymo lygis. Sparčiai augančios ekonomikos su greitai besivystančiais finansiniais centrais ir silpna kompetentingų institucijų priežiūra, aktyviai naudojamos nusikaltėlių pinigų plovimo veikoms vykdyti. Nusikaltėliai išnaudoja skirtingas valstybių pinigų plovimo prevencijos sistemas, rinkdamiesi silpnesnes šiuo požiūriu valstybes.

Pinigų plovimas daro įtaką ir politinėje bei socialinėje sferose. Tarptautinių organizacijų teigimu,² organizuotos grupuotės įvairiose valstybėse turi savų žmonių finansinėse institucijose, investuodamos nelegalias lėšas, manipuliuoja valstybinių institucijų sprendimais dėl ekonominio sektoriaus, vykdo korupcinio pobūdžio nusikalstamas veikas.

Dėl šio nusikaltimo keliamų pavojų valstybės imasi priemonių, siekdamos atimti nelegalias pajamas iš nusikaltėlių, išsiaiškinti pirminius nusikaltimus, vykdo pinigų plovimo prevencijos priemones, įvertina valstybėje esamą pinigų plovimo riziką ir imasi priemonių jai sumažinti.

---

¹ FATF tinklapis: <http://www.fatf-gafi.org/faq/moneylaundering/#d.en.11223>

² FATF tinklapis: <http://www.fatf-gafi.org/faq/moneylaundering/#d.en.11223>

2012 m. patvirtinta nauja FATF (Finansinių veiksmy darbo grupės kovai su pinigų plovimu bei teroristų finansavimu, sudarytos Didžiojo septyneto sprendimu 1989 m. Paryžiaus susitikime) rekomendacijų redakcija. FATF organizacija yra globali pinigų plovimo ir teroristų finansavimo nusikaltimų užkardymo ir prevencijos standartų formuotoja. FATF metodologiją savo vertinimų metu naudoja Pasaulio bankas, Tarptautinis valiutos fondas, Europos Taryba ir visos kitos pasaulio regioninės organizacijos, stebėdamos valstybių atitiktį privalomiems tarptautiniams reikalavimams pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos srityje. Europos Sąjunga FATF standartus įgyvendina per direktyvas ir reglamentus. Po 2001 m. rugsėjo 11 d. įvykių, FATF organizacija leidžia rekomendacijas ne tik dėl pinigų plovimo, bet ir dėl teroristų finansavimo prevencijos.

Atsiskaityti, kaip įgyvendina FATF rekomendacijas, Lietuvos Respublika privalo Europos Tarybos MONEYVAL komitetui. Pati svarbiausia ir aktualiausia naujovė 2012 m. FATF rekomendacijose – reikalavimas valstybėje atlikti pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikos vertinimą nacionaliniu mastu. Šis reikalavimas nustatytas ir 2015 m. gegužės 20 d. Europos ir Parlamento direktyvoje (ES) 2015/849 dėl finansų sistemos naudojimo pinigų plovimui ar teroristų finansavimui prevencijos.

Pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikos nustatymas, suvokimas ir įvertinimas yra esminis elementas kuriant pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos priemones valstybėje – pritaikant teisinę aplinką, parenkant kitas priemones šių rizikų mažinimui. Rizikos nustatymas padeda valstybėms valdant piniginius ir žmogiškuosius resursus. Atsižvelgdamos į nustatytą rizikos lygį, finansų ir kitos institucijos kuria veiksmingesnes savo rizikos valdymo procedūras.

Tai pirmoji Lietuvos Respublikos nacionalinio pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikos vertinimo ataskaita. Nacionalinis pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikos vertinimas buvo įtrauktas į Lietuvos Respublikos Vyriausybės sudarytos Komisijos valstybės ekonominės bei finansinės kontrolės ir teisėsaugos institucijų bendradarbiavimui koordinuoti 2013 m. sudarytą planą dėl šešėlinės ekonomikos kontrolės. Nusprendus į pagalbą pasitelkti privatų partnerį, turintį rizikų vertinimo patirties, 2014 metų liepos mėnesį pasirašyta sutartis su viešojo pirkimo konkursą laimėjusia UAB „Deloitte Lietuva“ (toliau – „Deloitte“).

Visą rizikos vertinimo procesą kontroliavo Darbo grupė pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos veiklai koordinuoti, sudaryta Ministro Pirmininko 2015-03-02 potvarkiu Nr.42 (toliau – Darbo grupė), ir susidedanti iš šių institucijų atstovų:

Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija;

Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – FNTT);

Vidaus reikalų ministerija;

Teisingumo ministerija;

Užsienio reikalų ministerija (toliau – URM);

Finansų ministerija;

Lietuvos bankas;

Generalinė prokuratūra;

Lietuvos kriminalinės policijos biuras;

Specialiųjų tyrimų tarnyba (toliau – STT);

Valstybės saugumo departamentas (toliau – VSD);

Muitinės departamentas prie Finansų ministerijos;

Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos;

Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos (toliau – VMI);

Lošimų priežiūros tarnyba prie Finansų ministerijos;

Valstybės įmonė „Lietuvos prabavimo rūmai“;
Lietuvos antstolių rūmai;
Lietuvos auditorių rūmai;
Lietuvos notarų rūmai;
Lietuvos advokatūra.

2015 m. spalio 28 d. Darbo grupė patvirtino „Deloitte“ ir Lietuvos Respublikos institucijų atlikto Lietuvos Respublikos nacionalinio pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikos vertinimo ataskaitą.

Tekste naudojamų trumpinių sąrašas

Sutrumpinimai	Pavadinimas ir duomenys
PPP/KTF	Pinigų plovimo prevencija / kova su teroristų finansavimu
PP/TF	Pinigų plovimas / teroristų finansavimas
NRV	Nacionalinis rizikos vertinimas
RGM	Rizika grindžiamas metodas
PP	Pinigų plovimas
TF	Teroristų finansavimas
FATF	Finansinių veiksmų darbo grupė
ES	Europos Sąjunga
JT	Jungtinės Tautos
OFAC	JAV užsienio lėšų kontrolės biuras
PEP	Politikoje dalyvaujantys asmenys
STR	Pranešimas apie įtartina pinigine operacija
DNFBP	Su finansais nesusijusi komercinė veikla ir profesijos

2. Metodologija

NRV yra svarbus žingsnis, siekiant stiprinti PPP/KTF nacionalinę sistemą.

NRV yra nukreiptas į visus PPP/KTF sistemos dalyvius, kurie yra atsakingi už PPP/KTF nacionalinių ir tarptautinių teisės aktų taikymą. Nacionalinės viešosios ir privačios institucijos turi koordinuoti savo veiksmus, siekdamas sukurti veiksmingą PPP/KTF sistemą.

Vertinimas atliekamas, atsižvelgiant į dabartines aplinkybes ir sąlygas. Net jeigu vertinimas atliekamas vadovaujantis tam tikru modeliu, nustatyta rizika parodys esamą situaciją, todėl rizikos vertinimo tikslai ir uždaviniai privalo būti apibrėžti, atsižvelgiant į esamus neaiškumus, pažeidžiamumus ir situaciją, siekiant parengti veiksmų planą grėsmių likvidavimui ir PPP/KTF sistemos trūkumų šalinimui.

NRV atliekamas vadovaujantis iškeltais tikslais bei uždaviniais ir parengiant sprendimų priėmimo pagrindą, kuriuo remdamiesi PPP/KTF sistemos dalyviai gali kurti strategijas, siekdami stiprinti vidinius procesus.

Atliekant rizikos vertinimą, išskiriami penki nacionalinės PPP/KTF rizikos valdymo etapai:

- duomenų rinkimas;
- rizikos rūšių (toliau tekste rizikos rūšys vadinamos rizikomis) nustatymas;
- rizikų vertinimas;
- rizikas mažinančių priemonių nustatymas;
- rizikos valdymo plano parengimas.

NRV prasideda nuo duomenų ir informacijos rinkimo. Duomenys padeda nustatyti rizikos, galinčios turėti įtakos šalies PPP/KTF sistemai, ypatybes bei rūšis.

Rizikų nustatymas – tai veikla, kuri atliekama ne tik vertinimo pradžioje, bet ir tolesniuose etapuose, nes tai yra dinamiškas procesas. Rizikų gali kilti ir jos gali sukelti grėsmę ir analizuojant jau turimus duomenis. Atskleistos rizikos yra analizuojamos, siekiant įvertinti jų ypatybes ir suskirstyti į kategorijas, padedančias nustatyti rizikų rūšis. Šiame etape vertintojas nustato būdingas rizikas, susijusias su vertinimo tikslu ir atsirandančias netaikant riziką mažinančių priemonių ar kontrolės.

Vertintojai sukuria rizikos registrus, siekdami stebėti nustatytos rizikos duomenis, kuriuos sudaro visa informacija, gauta atliekant NRV. Siekiant tinkamo rizikos valdymo, rizikos stebėjimas yra priskiriamas PPP/KTF sistemos dalyviams kaip rizikos savininkams, remiantis jų įgaliojimais ir atsakomybėmis.

Kontrolinių klausimynų naudojimas – tai metodas, galintis padėti atpažinti riziką, dėl kurios vertintojas jau turi parengtas riziką mažinančias priemones. Tuo atveju galimos riziką

mažinančios priemonės privalo būti surašytos, siekiant naudoti jas kaip tolesnių procesų atskaitos tašką.

Vertinimas tęsiamas atliekant rizikos analizę, siekiant nustatyti jos aktualumą, svarbą ir PPP/KTF sistemos dalyvių požiūrį į ją. Tokiu atveju vertintojas privalo įvertinti rizikos atsiradimo tikimybę, rizikos galimą poveikį jai atsiradus ir pažeidžiamumą, kurį sąlygoja rizika. Remdamasis šių trijų elementų analize, vertintojas gali nagrinėti rizikas, atsižvelgdamas į jų dydį ir į PPP/KTF sistemos dalyvių vertinimą rizikos atžvilgiu. Vertintojas kartu su PPP/KTF sistemos dalyviais naudoja rizikų vertinimo matricą, siekdamas numatyti rizikos tikimybę, poveikį ir sąlygojamą PPP/KTF sistemos pažeidžiamumą.

Vertinimas rizikos atžvilgiu reiškia leistiną rizikos toleravimo laipsnį, nustatytą panaudojant PPP/KTF sistemos dalyvių apklausos metodą. Remiantis analize, atlikta naudojant rizikos vertinimo matricą, rizikos, turinčios nedidelį poveikį ir įvykio tikimybę, dėl kurių nereikėtų imtis tolesnių veiksmų, yra įtrauktos į mažų rizikų stebėjimo sąrašą, kurio priežiūrą vykdo PPP/KTF sistemos dalyviai. Jeigu stebėsenos procesas atskleidžia, kad šių rizikų įvykio tikimybė padidėjo, jos pašalinamos iš sąrašo ir tuomet joms pradedami taikyti visi rizikos vertinimo etapai bei žingsniai.

Atlikęs rizikų vertinimą, vertintojas privalo sudaryti rizikų valdymo planą, numatantį rizikas mažinančias priemones. Šiuo atžvilgiu vertinimo rezultatai padeda pasirinkti tinkamiausią rizikų valdymo planą, tai yra pasirenkama galimybė išvengti rizikos, pasidalyti ja, ją sumažinti ar prisiimti.

2.1. I etapas – Duomenų rinkimas

Siekiant nustatyti šalies PP/TF rizikas, būtina surinkti duomenis iš visų susijusių PPP/KTF sistemos dalyvių, naudojant apklausų bei tiesioginių interviu metodus, remiantis iš anksto paruoštais klausimynais ir renkant statistinius duomenis apie grėsmes ir pažeidžiamumą, atsižvelgiant į politinius, ekonominius, finansinius, teisinius ir teisėsaugos veiksmus.

Surinkta informacija ne visada yra susijusi su vertinimu. Todėl ji turi būti analizuojama ir apdorojama, siekiant nustatyti, kurie duomenys yra susiję su faktais ir aplinkybėmis, galinčiais reikšti PPP/KTF sistemos grėsmę ar pažeidžiamumą. Šio proceso tikslas yra nustatyti aplinką, kurioje kyla PPP/KTF rizika. Tiek tikslinės sritys, tiek metodai, kuriais remiantis gali būti tęsiamas duomenų rinkimo procesas, yra įvairūs.

Siekiant įgyvendinti vertinimo uždavinius ir tikslus, būtina išmanyti nacionalinį PP/TF kontekstą ekonominiu, politiniu, socialiniu, teisiniu ir technologiniu atžvilgiu. PP/TF nusikalstamą veiklą vykdančias asmenys gali pasinaudoti bet kuria sistemos spraga, todėl tai įpareigoja valstybės institucijas imtis prevencijos priemonių visuose sektoriuose.

Rizikos identifikavimas yra dinamiškas, nuolat vykstantis procesas, kuris neturi apsiriboti tik pirmuoju vertinimo etapu. Naujų rizikų gali kilti, kai analizuojamos anksčiau identifiкуotos rizikos, todėl vertintojas turėtų atsižvelgti į visą informaciją, duomenis ir hipotezes. Be to, vertintojas turėtų labiau sutelkti dėmesį į riziką lemiančių veiksnių nustatymą, padedantį parengti tinkamas strategijas ir veiksmus, kurių turi būti imtasi, siekiant užtikrinti vertinimo tikslų įgyvendinimą. Tai

taip pat padėtų išskirstyti pagal kategorijas tas rizikas, kurias nulemia tie patys veiksniai, siekiant pritaikyti panašų rizikų valdymo planą.

Tęsdami šį rizikos vertinimo etapą, vertintojai privalo atlikti dokumentų, susijusių su vertinimu, analizę. Medžiagą galima rasti viešai prieinamuose šaltiniuose arba dėl jos suteikimo yra kreipiamasi į atitinkamas valstybės institucijas. Šis metodas padeda identifikuoti rizikas todėl, kad kiekvienas dokumentas yra peržiūrimas nuosekliai ir išsamiai, siekiant nustatyti dokumento atitiktį standartams ir teisės aktų reikalavimams. Tai taip pat padeda suprasti procesus ir procedūras, vykstančius sistemoje, bei aplinkybes, galinčias tapti rizikos atsiradimo priežastimi.

Svarbiausi informacijos šaltiniai yra šie:

1. Lietuvos PPP/KTF reglamentuojantys teisės aktai;
2. tarptautinės konvencijos, rekomendacijos ar gairės (pavyzdžiui, JT konvencijos, ES teisės aktai, FATF rekomendacijos, Bazelio bankų priežiūros komiteto rekomendacijos ir kt.);
3. MONEYVAL ataskaitos ir rekomendacijos;
4. FNNT, reguliavimo ir priežiūros institucijų, profesinių asociacijų, atsakingų už PPP/KTF teisės aktų įgyvendinimą, ataskaitos;
5. atsakymai į klausimynus/apklausų metu gauti atsakymai;
6. informacija, gauta atlikus interviu su PPP/KTF sistemos dalyviais;
7. pranešimų apie įtartinas pinigines operacijas skaičiaus, sankcijų, PP/TF tyrimų, apkaltinamųjų nuosprendžių, turto konfiskavimų ir kt. statistika;
8. nacionalinės ir tarptautinės žiniasklaidos priemonės (rekomenduojama žiniasklaidos pranešimus naudoti tik kaip patarimus ir nuorodas, teikiančias priemones tolesniems tyrimams) ir kt.

Atlikdami rizikos vertinimą, PPP/KTF sistemos dalyviai turėtų naudoti ir patikrinti visus turimus duomenis bei finansinę informaciją.

2.2. II etapas – Rizikų nustatymas

PPP/KTF sistema privalo užtikrinti, kad PP/TF nusikalstamos veikos rizika yra kontroliuojama, taikant prevencijos priemones ir remiantis veiksmy planais.

Šiuo atžvilgiu vertintojai privalo analizuoti ir rinkti informaciją, siekdami nustatyti įvykius ir aplinkybes, galinčius atskleisti PPP/KTF sistemos riziką, naudodami, jei įmanoma, vieną ar daugiau šių metodų bei būdų:

- kolektyvinis naujų idėjų svarstymas. Tai paprastas rizikos nustatymo metodas, kurį atlieka ekspertai, siekdami surinkti ir įtraukti į sąrašą kuo daugiau idėjų. Tai labai efektyvus būdas, nes ekspertai remiasi vienas kito požiūriu, padedančiu jiems identifikuoti naujas rizikas. Kolektyviniame naujų idėjų svarstyme nėra svarbu, kad idėja yra nereikšminga ar nesusijusi su svarstoma problema – ji vis tiek bus įtraukta į sąrašą, siekiant sukurti hipotezes, galinčias padėti

tiksliai atskleisti riziką. Vienintelė sąlyga ekspertams, dalyvaujantiems šiame svarstyme – tai reikalavimas susipažinti su dokumentais iki kolektyvinio naujų idėjų svarstymo sesijos, siekiant maksimalių rezultatų;

- Delfų metodas yra atliekamas naudojant interaktyvius prognozavimo veiksmus, kuriuos, naudodama klausimynus, vykdo ekspertų grupė. Ekspertai pateikia atsakymus į klausimus, pagrįsdami savo nuomonę keliais etapais bei turėdami galimybę peržiūrėti ar pakeisti savo atsakymus, kol pasiekiamas bendras susitarimas tam tikru klausimu. Pabrėžiama, jog ekspertai, prieš atlikdami šį tyrimą, privalo susipažinti su dokumentais, kad parengtų tinkamus atsakymus į šiame tyrime naudojamus klausimynus;
- apklausos, klausimynai ir interviu. Šios priemonės labai naudingos tiesioginiam informacijos rinkimui iš asmenų ar subjektų, užimančių svarbiausias pozicijas PPP/KTF sistemoje;
- hipotetinis metodas apima tikslumo bandymus, vertinant prielaidų neapibrėžtumą ir prieštaringumą, hipotezes ir „kas, jeigu“ scenarijus, padedančius ekspertui nustatyti rizikas. Jeigu prielaidos neatitiks pateiktų duomenų ir faktų, bus nesunku nustatyti, kuriems sektoriams gali kilti grėsmė;
- kontrolinio klausimyno analizė. Šis metodas remiasi ankstesnių projektų struktūromis ir įrašais, padedančiais nustatyti pačias svarbiausias rizikas. Kai atitinkami duomenys ir informacija yra surenkami, šis metodas gali būti naudojamas kaip pagrindas atliekamai analizei. Tačiau kontrolinio klausimyno analizės metodas nėra išsamus, nes jis neapima visų esamų rizikų ir nepateikia atnaujintų prognozių nacionaliniame kontekste.

2.3. III etapas – Rizikų vertinimas

Šiame etape vertintojas privalo analizuoti išaiškintas rizikas, siekdamas nustatyti, kokių veiksmų turi būti imtasi sistemos grėsmėms ir pažeidžiamumui valdyti.

Taip pat svarbu įvertinti tikimybę, kad rizikų vertinimo procese turimų duomenų analizė gali atskleisti ir kitas kylančias rizikas. Dėl šios priežasties perėjimas iš vieno etapo į kitą gali būti nenuoseklus, vertintojai gali grįžti į pirmąjį etapą ir dar kartą pereiti kitus etapus vėl, siekdami gauti maksimalius rezultatus. Taigi procesas turėtų būti lankstus, atsižvelgiant į neapibrėžtumą, galintį atsirasti atliekant NRV.

Pirmasis žingsnis rizikos vertinimo etape – tai naudotų duomenų ir informacijos tikslumo nustatymas. Nustatytos rizikos turėtų turėti aiškų ir tvarų pagrindą, kuriuo remiantis būtų grindžiamas vertinimas. Nustatydamas duomenų tikslumą, vertintojas privalo atsižvelgti į tai, kad rizikos ir jos konteksto suvokimas turi būti detalai vertinamas, siekiant parengti tikslią analizę ir pritaikyti tinkamiausias riziką mažinančias priemones. Svarbu, kad būtų pakankamai duomenų ir informacijos apie riziką ir situacijos, kuriame ji buvo nustatyta, kontekstą, užtikrinant, kad šaltiniai, kuriais remiantis informacija buvo gauta, yra patikimi bei kokybiški. Pavyzdžiui, grėsmė, kuri buvo identifikuota nacionalinio banko parengtoje nacionalinėje ataskaitoje, bus objektyvesnė ir teisingesnė nei ta, kuri buvo nustatyta remiantis žiniasklaidos pranešimu. Tačiau analizė bus susijusi su visomis nustatytomis rizikomis, kurias nurodo vertintojas.

Rizikos dydis nustatomas, įvertinant rizikos atsiradimo tikimybę, jos poveikį ir PPP/KTF sistemos pažeidžiamumą. Vertinimas apima šių trijų aspektų derinimą bei nustato, kurioms rizikoms toliau turėtų būti taikoma stebėseną, o kurios turėtų būti tiesiogiai nukreiptos į rizikas mažinančių priemonių rengimo etapą. Rekomenduojama parengti rizikų vertinimo matricas, pagal kurias rizikos būtų vertinamos minėtais trimis aspektais.

Rizikos, kurios buvo įvertintos kaip mažos, įtraukiamos į mažų rizikų stebėsenos sąrašą ir nėra vertinamos toliau, tačiau jų stebėjimas tęsiamas.

Įvertinęs rizikų sąlygojamą tikimybę bei poveikį, galimą pažeidžiamumą rizikai pasiteisinus, vertintojas turi rizikoms suteikti prioritetą. Prioriteto nustatymas sudaro pagrindą kurti konkrečias riziką mažinančias priemones.

Vertintojai privalo aiškiai suvokti rizikos tolerancijos lygį šalyje, kad sėkmingai pasirinktų tinkamiausias rizikas mažinančias priemones, bei suvoktų rizikos lygį ar mastą, kurį PPP/KTF sistemos dalyviai yra linkę priimti.

Rizikos tolerancijos lygis nustatomas, naudojant interviu, klausimynus. Be to, ankstesnė rizikos valdymo patirtis gali padėti vertintojui ir PPP/KTF sistemos dalyviams nustatyti rizikos tolerancijos ribą.

Nustatytoms rizikoms, viršijančioms tolerancijos ribas, privalo būti pasitelkti atsakomieji veiksmai. PPP/KTF sistemos dalyviai privalo turėti kuo mažesnę tolerancijos lygį NRV procese, kadangi jo poveikis gali turėti įtakos politinei, ekonominei ir teisinei sistemoms.

Po šio žingsnio vertintojas atnaujina rizikų registrą, įtraukdamas informaciją, atsiradusią rizikų vertinimo metu. Naujai įtraukta informacija bus susijusi su situacijos, kurioje buvo nustatyta rizika, kontekstu, su veiksniais, lemiančiais riziką, su pažeidžiamumu, tikimybe, poveikiu ir rizikos dydžiu.

2.4. IV etapas – Rizikas mažinančių priemonių nustatymas

Prieš pradėdamas riziką mažinančių priemonių nustatymą, vertintojas turi nurodyti pastebėtas problemas. Identifikuotas rizikas jis turi paskirstyti PPP/KTF sistemos dalyviams, remdamasis jų įgaliojimais bei atsakomybėmis, ir nustatyti rizikos savininką. PPP/KTF sistemos dalyviai tuomet paskiria asmenį, atsakingą už rizikos valdymą, stebėseną bei kontrolę.

Atsakomųjų veiksmų, skirtų rizikai mažinti, planavimas apima rizikos poveikio analizės palyginimą su sąnaudomis, būtinomis šiems atsakomiesiems veiksams.

Siekdamas sumažinti nustatytą riziką, vertintojas gali pasirinkti šiuos atsakomuosius veiksmus: vengimą, pasidalijimą, mažinimą ir priėmimą.

Rizikos vengimas. Ši strategija taikoma tuomet, kai siekiama pašalinti riziką, patiriant kuo mažesnes pasekmes. Pavyzdžiui, finansų įstaigos gali priimti sprendimą nepradėti verslo santykių su klientais iš valstybių, kurios nesilaiko PPP/KTF standartų ar kurioms buvo nustatytos tarptautinės sankcijos.

Rizikos pasidalijimas. Tai strategija, skirta rizikos dalies perdavimui/pasidalijimui su trečiosiomis šalimis, kurios pritarę šiai galimybei. Tačiau toks veiksmas nepašalina rizikos, o tik perduoda su rizika susijusią atsakomybę kitam subjektui.

Rizikos mažinimas. Ši strategija yra susijusi su rizikos atsiradimo tikimybės ir/arba rizikos poveikio mažinimu. PPP/KTF sistemos dalyviai turėtų žinoti, kad efektyviau yra skirti dėmesį rizikos prevencijai, nei taikyti korekcines priemones. Tai reiškia veiksmų plano, apimančio ne tik rizikos mažinimo galimybę per trumpą laiką, bet ir rizikos poveikio bei tikimybės mažinimą, rengimą, kad rizika neviršytų leistinos ribos. Pavyzdžiui, jeigu finansų įstaiga įkuria padalinį PPP/KTF standartų neatitinkančioje šalyje, šis filialas gali patirti rimtą grėsmę, susijusią su veikla ir reputacija. Šiuo atžvilgiu finansų įstaiga gali sustiprinti savo veiklos riziką ribojančią politiką ir imtis griežtesnių procedūrų bei procesų, kad užtikrintų saugią aplinką.

Rizikos prisiėmimas. PPP/KTF sistemos dalyviai gali nuspręsti prisiimti tas rizikas, kurios nesukelia rimtų pasekmių ir neviršija leistinos ribos. Šios rizikos išsiskiria mažu poveikiu ir menka atsiradimo tikimybe. Pozicija rizikos atžvilgiu gali būti aktyvi arba pasyvi. Pasyvus rizikos prisiėmimas reiškia nesiimti jokių veiksmų ir tiesiog prisiimti rizikos poveikį. Aktyvus rizikos prisiėmimas yra susijęs su specialaus plano parengimu, atsiradus rizikai. Tai reiškia veiksmų plano, kurio būtų laikomasi rizikos atsiradimo atveju, paruošimą. Pavyzdžiui, institucija žino, jog yra galima rizika dėl fiktyvios kliento tapatybės, net jei ji įgyvendino deramo kliento tikrinimo procedūras ir procesus vidaus politikoje. Atidarydamas sąskaitą bankas prisima riziką, tačiau įstaigos viduje vykdomas reguliavimas, kokių žingsnių derėtų imtis, jei įrodoma fiktyvi kliento tapatybė. Tai yra aktyvus rizikos prisiėmimas.

Šiame etape atliekama analizė, siekiant užtikrinti, kad žala, kurią lemia rizika, būtų priimtina PPP/KTF sistemai. Stipriai ribojančios priemonės, mažinančios riziką, gali turėti įtakos kitų rizikų ar padarinių atsiradimui kitais aspektais. Pavyzdžiui, jeigu nacionalinis bankas išleidžia griežtas ir nelanksčias taisykles bei nuostatas, skirtas komerciniams bankams, tuomet gali kilti šalies ekonominio ir investicinio nepatrauklumo rizika. Atsižvelgiant į tai, vertintojas privalo turėti atitinkamą PPP/KTF patirties lygį ir platų požiūrį į nacionalinę sistemą, kad priimtų teisingus sprendimus, imantis atsakomųjų veiksmų, skirtų rizikai mažinti.

Šio etapo rezultatas bus atsakomųjų veiksmų, skirtų rizikai mažinti, planas, kuris PPP/KTF sistemos dalyviui padės suprasti, kaip pačiam suvaldyti riziką. Nustačius veiksmus, skirtus identifikuotoms rizikoms valdyti, kitas žingsnis – tai rizikos valdymo stebėseną, siekiant įgyvendinti vertinimo tikslus ir uždavinius.

2.5. V etapas – Rizikos valdymo plano parengimas

Paskutinis rizikos vertinimo etapas yra susijęs su plano, skirto riziką mažinančių priemonių įgyvendinimo priežiūrai atlikti, parengimu. Tai nuolat vykstantis procesas iki kito rizikos vertinimo atlikimo.

Kaip jau buvo nurodyta anksčiau, rizikos valdymas – tai geriausio sprendimo priėmimas, siekiant laikytis teisiųjų reikalavimų ir nedaryti neigiamo poveikio politinei ar ekonominei sritims. Visi PPP/KTF rizikos vertinimo dalyviai turi suvokti, kad PPP/KTF rizikos yra susijusios ne su pelnu ir nuostoliais, o su tarptautinių standartų laikymusi arba jų nesilaikymu. Pasekmės gali

būti ekonominės, politinės, teisinės arba visos kartu. Būtent dėl šios priežasties yra labai svarbu pasiekti rizikos vertinimo tikslus, įgyvendinti uždavinius ir parengti rizikos kontrolės bei stebėsenos planą, siekiant užtikrinti, kad grėsmės ir pažeidžiamumai, galintys sukelti pavojų nacionalinei PPP/KTF sistemai, yra sumažinami iki tolerancijos lygio.

Šiame etape taip pat privaloma stebėti ne tik nustatytas, bet ir įtrauktas į mažų rizikų stebėsenos sąrašą rizikas. Ne tik rizikos, bet ir jas lemiantys veiksniai privalo būti stebimi, siekiant nustatyti, ar yra nors menkiausia tikimybė atsirasti kitoms rizikoms.

Įgyvendinus tinkamas stebėsenos priemones, vertintojas ir PPP/KTF sistemos dalyviai galės įvertinti, ar nustatytos rizikas mažinančios priemonės yra veiksmingos ir ar sumažina rizikos dydį iki tolerancijos lygio.

Šiuo atžvilgiu PPP/KTF sistemos dalyviai privalo užtikrinti vidaus ir išorės auditą bei kontrolę tam, kad būtų ištirtas procesų vykdymas ir atsakomųjų veiksmų, skirtų rizikoms mažinti, efektyvumas. Todėl rizikos valdymo procesas gali būti įvertintas ir sustiprintas, naudojant vidaus kontrolę, sistemos bandymus, kontrolinius sąrašus bei kitas priemones ir metodus. Priežiūros institucijos taip pat atlieka svarbų vaidmenį sistemos vertinimo procese.

PPP/KTF sistemos dalyviai privalo periodiškai iš naujo įvertinti tiek nustatytas rizikas, tiek tas, kurios atsirado vykdant rizikos valdymo planą.

PPP/KTF sistemos dalyviai taip pat privalo atlikti periodinius PPP/KTF rizikos vertinimus, kad išsiaiškintų, ar dabartiniai rizikos vertinimo rezultatai turėtų išlikti tokie patys.

Vertintojai kartu su PPP/KTF sistemos dalyviais privalo nuolat atnaujinti rizikų registrą, įtraukdami visus pasikeitimus, atsiradus naujoms aplinkybėms, įdiegus efektyvias, riziką mažinančias priemones ir pan.

2.6. NRV procesas

„Deloitte“, kartu su FNNTT, priežiūros bei kitų atsakingų institucijų atstovais, atliko NRV, vadovaudamasi metodologija, aprašyta šiame skyriuje.

Siekdami suprasti aplinką ir pačią PP/TF prevencijos sistemą bei veiksnius, darančius įtaką rizikų atsiradimui, „Deloitte“ ekspertai parengė klausimynus, skirtus ne tik išsiaiškinti PPP/KTF sistemos dalyvių atstovų nuomonę, bet ir surinkti statistinę informaciją duomenų analizės atlikimui.

Remiantis PPP/KTF sistemos dalyvių atsakymais į PPP/KTF klausimynus ir MONEYVAL ataskaitomis, buvo surinkti statistiniai duomenys, kurie padėjo nustatyti Lietuvos PPP/KTF sistemos pažeidžiamumus ir problemas.

Be to, „Deloitte“ ekspertai peržiūrėjo viešai prieinamus dokumentus, susijusius su Lietuva ir aprašomus *1 priede „Šaltiniai“*, siekdami išsiaiškinti visas aplinkybes ir situacijas, galinčias nulemti PP / TF rizikų atsiradimą.

Atsakymai į parengtus klausimynus ir dokumentų peržiūra buvo pagrindas, kuriuo remiantis buvo parengtas interviu planas. „Deloitte“ ekspertai vykdė interviu su visais PPP/KTF sistemos dalyviais, siekdami išsiaiškinti visus neaiškumus, susijusius su klausimynais, ir nustatyti naujas

rizikas. Interviu organizavimo aprašymas pateikiamas 2 priede „Interviu su PPP/KTF sistemos dalyviais“.

„Deloitte“ ekspertai taip pat atliko kolektyvinio naujų idėjų svarstymo sesiją, siekdami suprasti ir analizuoti surinktą informaciją bei plėtoti rizikos registrą. Rizikos buvo suskirstytos pagal veiksnus, lemiančius jų atsiradimą. Atsižvelgdami į rizikų klasifikaciją, ekspertai priskyrė jas rizikos savininkui, remdamiesi visų PPP/KTF sistemos dalyvių įgaliojimais ir atsakomybių sritimis, susijusiomis su PPP/KTF.

„Deloitte“ baigė identifikavimo procesą kartu su FNTT, priežiūros bei kitų atsakingų institucijų atstovais, sukurdamą galutinę nustatytų rizikų sąrašo versiją, pateikiamą 4 priede „Lietuvos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikų sąrašas“.

2.7. Rizikų vertinimo matrica

Buvo sukurta rizikų vertinimo matrica, kuria naudojantis nustatytos rizikos paskirstomos pagal prioritetus, apskaičiuojant poveikį, tikimybę ir pažeidžiamumą, atsižvelgiant į tai, kad:

- poveikis žymi žalą, atsiradus rizikai;
- tikimybė žymi rizikos atsiradimo galimybę;
- pažeidžiamumas žymi esamos kontrolės, naudojamos rizikos poveikiui ir (ar) tikimybei mažinti, efektyvumą bei veiksmingumą.

Nustatytos poveikio, kurį sukelia PPP/KTF rizikos, sritys yra šios:

1. nacionalinis saugumas;
2. ekonominė ir socialinė padėtis;
3. šalies reputacija;
4. kriminogeninė situacija.

„Deloitte“, kartu su FNTT, priežiūros bei kitų atsakingų institucijų atstovais, atliko rizikų vertinimą ir prioriteto suteikimą, remdamasi rizikų vertinimo matrica. Rizikų balai buvo nustatomi taip:

- tikimybė, poveikis ir pažeidžiamumas buvo atskirai vertinami nuo 1 iki 5 balų;
- rizikos dydis apskaičiuotas sudedant tikimybės, poveikio ir pažeidžiamumo balus;
- rizikos dydis buvo nustatytas, remiantis bendru rizikų rezultatu: *didelė rizika* (nuo 10 iki 15 balų), *vidutinė rizika* (nuo 5 iki 9 balų) ir *maža rizika* (nuo 3 iki 4 balų).

Mažiausias bendras rezultatas, kuriuo galėjo būti įvertinta rizika, yra 3 balai, o didžiausias – 15 balų.

Vertinimo priemonės	Vertinimo skalė	1	2	3	4	5
		Labai žema	Žema	Vidutinė	Aukšta	Labai aukšta
Poveikis	Nacionalinis saugumas	Poveikis nacionaliniam saugumui yra nereikšmingas.	Smulki korupcija viešajame sektoriuje.	Korupcija valdžios institucijose nacionaliniu lygmeniu.	- Įsilaužimai į kompiuterines sistemas ir duomenų bazes. - Įslaptintos informacijos praradimas ar atskleidimas.	- Intensyvus valstybės sienos kirtimas, vykdomas asmenų, susijusių su teroristų grupuotėmis. - Pažeidimai komunikacijos sistemose. - Pažeidimai infrastruktūros sistemose. - Kultūros ar paveldo vertybių niokojimas
	Ekonominė ir socialinė padėtis	Poveikis ekonomikai yra nereikšmingas.	- Nedidelis užsienio investicijų sumažėjimas – iki 5 %. - Likvidumo problemos dėl indėlių atsiėmimo. - Finansų įstaigų akcijų vertės sumažėjimas.	- Užsienio investicijų sumažėjimas (iki 30 %). - Poveikis šalies ekonominiam augimui, kuris, lyginant su likusiomis ES šalimis, yra lėtesnis 10 %. - Produktivių įmonių transformacija į įmones, naudojamas PP. - Korupcija finansų sektoriuje. - Pelningumo praradimas. - Ekonominio ir socialinio vystymosi netolygumas. - Padidėjęs šešėlinės ekonomikos lygis.	- Didelis užsienio investicijų sumažėjimas (iki 80 %). - Didelis poveikis šalies ekonominiam augimui, kuris, lyginant su likusiomis ES šalimis, yra smarkiai sumažėjęs. - Nepasitikėjimas šalies bankų sistema (klientų nepasitikėjimas finansų sektoriumi). - Staigus pakilimas finansų sektoriuje, o vėliau staigus nuosmukis lemia makroekonominį nestabilumą. - Žymus nekilnojamojo turto kainų sumažėjimas. - Nacionalinės skolos padidėjimas	- Nepritraukiamos užsienio investicijos. - Išin didelis poveikis šalies fiskalinei politikai dėl mažai surenkamų lėšų į valstybės biudžetą. - Pašalinimas iš pagrindinių finansinių institucijų bei rinkų. - Sustojęs šalies ekonomikos augimas. - Klaidinantys statistiniai duomenys, susiję su šalies makroekonomikos ir mikroekonomikos sritimis. - Finansų rinkos uždarymas / žlugimas.
	Šalies reputacija	Poveikis šalies reputacijai yra nereikšmingas.	Ginčai ir bylinėjimasis su priežiūros institucijomis be žiniasklaidos įsikišimo.	- Pavieniai priežiūros institucijų taikomų sankcijų atvejai ir informacijos apie juos pateikimas vietinėje žiniasklaidoje. - Verslo santykių nutraukimas. - Aukštas emigracijos lygis.	- Kritika tarptautinėje žiniasklaidoje. - Priežiūros institucijų sankcijos.	- Priežiūros institucijų skiriamos pasikartojančios sankcijos ir kiti apribojimai, kurie daro didelį poveikį šalies reputacijai ir reikalauja didelių sąnaudų, siekiant užtikrinti normų laikymąsi. - Tarptautinių organizacijų taikomos sankcijos. - Nuolat pateikiama kritika tarptautinėje žiniasklaidoje. - Priskyrimas prie tarptautinių organizacijų sudaromų valstybių su rimtais PP/TF prevencijos trūkumais sąrašų
	Kriminogeninė situacija	Poveikis kriminogeninei situacijai yra nereikšmingas.	- Darbuotojų vykdoma nesąžininga veikla. - 5 % padidėjęs pirminių nusikaltimų skaičius (tokių kaip neteisėta prekyba ginklais, kontrabanda, neteisėtas disponavimas narkotinėmis medžiagomis).	- 15 % padidėjęs pirminių nusikaltimų skaičius (tokių kaip neteisėta prekyba ginklais, kontrabanda, neteisėtas disponavimas narkotinėmis medžiagomis).	- 25 % padidėjęs pirminių nusikaltimų skaičius (tokių kaip neteisėta prekyba ginklais, kontrabanda, neteisėtas disponavimas narkotinėmis medžiagomis). - Nusikaltimai, apimantys ir užsienio valstybes.	- Daugiau nei 30 % padidėjęs pirminių nusikaltimų skaičius (tokių kaip neteisėta prekyba ginklais, kontrabanda, neteisėtas disponavimas narkotinėmis medžiagomis).
Tikimybė	Tikimybė, kad įvykis įvyks rečiau nei kartą per metus.	Tikimybė, kad įvykis įvyks rečiau nei kartą per 6 mėnesius.	Tikimybė, kad įvykis įvyks rečiau nei kartą per 3 mėnesius.	Tikimybė, kad įvykis įvyks mažiausiai kartą per mėnesį.	Tikimybė, kad įvykis įvyks kiekvieną dieną.	
Pažeidžiamumas	Veiksmai, kurių imamasi, neutralizuoja rizikos poveikį ir (ar) tikimybę (jei įmanoma įvertinti, efektyvumas siekia daugiau nei 90 %).	Veiksmai, kurių imamasi, beveik visiškai sumažina rizikos poveikį ir (ar) tikimybę (jei įmanoma įvertinti, efektyvumas siekia nuo 80 % iki 89 %).	Veiksmai, kurių imamasi, iš dalies sumažina rizikos poveikį ir (ar) tikimybę (jei įmanoma įvertinti, efektyvumas siekia nuo 70 % iki 79 %).	Veiksmai, kurių imamasi, nevisiškai sumažina rizikos poveikį ir (ar) tikimybę (jei įmanoma įvertinti, efektyvumas siekia nuo 50 % iki 69 %).	Veiksmai, kurių imamasi, yra neveiksmingi arba neįmanoma sumažinti rizikos poveikio ir (ar) tikimybės (jei įmanoma įvertinti, efektyvumas siekia mažiau nei 49 %).	

3. Ekonominė, geografinė, politinė ir teisinė aplinka

3.1. Ekonominė aplinka

Lietuvą galima apibūdinti kaip mažos ir atviros ekonomikos valstybę. Keturi pagrindiniai prioritetai ekonomikos sektoriai: paslaugų centrai (finansai ir apskaita, personalo valdymas, teisinės ir IT paslaugos), gamyba (mechaninė inžinerija, elektronika ir lazeriai), technologijos (programinė įranga, IT paslaugos, duomenų centrai ir žaidimų kūrimas), gyvybės mokslai (farmacija, pramoninės biotechnologijos ir medicinos įranga).

Nors Lietuva palaiko glaudžius ekonominius ryšius su Rusija, dvišaliai santykiai su šia rytine kaimyne yra gana įtempti. Panašiai kaip ir kitos kaimyninės valstybės, po Sovietų Sąjungos griūties Lietuva pasirinko bendradarbiavimą su Vakarų valstybėmis, tapdama NATO ir ES nare. Nepaisant labai gilios recesijos 2009 m. ir dėl to taikytų griežtos fiskalinės politikos priemonių, vykdytų ankstesnės ir dabartinės vyriausybės, Lietuvos politinė ir socialinė situacija yra gana stabili. Dėl sėkmingai įgyvendintos politikos Lietuvai pavyko suvaldyti didelį einamosios sąskaitos ir biudžeto deficitą bei sugrąžinti šalies eksporto konkurencingumą.

Nuo 2008 m. Lietuvos ekonomika tapo viena iš sparčiausiai augančių ekonomikų ES. Nuo 2013 m. ji pakilo per aštuonias pozicijas Pasaulio banko „Doing Business“ reitingo³ sklandžios verslo pradžios kategorijoje ir atsidūrė 11-oje vietoje visame pasaulyje. Lietuva yra ES narė, turinti didžiausią ekonomiką iš trijų Baltijos valstybių. Lietuva 2015 m. sausio 1 d. įsivedė eurą ir tapo 19-ąja euro zonos valstybe – nare.

BVP, tenkantis vienam gyventojui, Lietuvoje yra apie 12 428 eurų, kas sudaro apie 75 % Europos Sąjungos vidurkio. Lietuva sugebėjo išlaikyti tinkamą viešųjų finansų kontrolę ir įgyvendino svarbius pokyčius vidaus politinėje sistemoje. Nepaisant vidinių ekonominių rizikų ir nuolat besikeičiančios geopolitinės padėties prognozuotina, kad Lietuva išliks tarp sparčiausiai augančių ekonomikų Europoje dėl išaugusios vidaus paklausos.

Lietuva yra patraukli šalis užsienio investuotojams dėl kvalifikuotos darbo jėgos, patikimos infrastruktūros ir didesnės vidaus rinkos, lyginant su kitomis dvejomis Baltijos valstybėmis. Tačiau Lietuvoje vyrauja mažas pajamų lygis - vidutinis mėnesinis darbo užmokestis siekia tik 699 eurus.

---

³ <http://www.doingbusiness.org/rankings>

Lietuvoje šešėlinės ekonomikos lygis vis dar yra aukštas ir gali siekti iki 27 proc. BVP. Atsižvelgiant į atliktų skirtingų tyrimų rezultatus, šešėlinės ekonomikos mastas Lietuvoje 2014 m. sudarė nuo 25 iki 27 proc. (Lietuvos laisvosios rinkos instituto tyrimo duomenimis – 25 proc. BVP, o F. Schneider – 27 proc. BVP).

Iki 2020 m. Lietuva siekia tapti inovacijų centru. Siekdama šio tikslo, šalis deda pastangas, pritraukdama tiesiogines užsienio investicijas į pridėtinę vertę kuriančius sektorius, ypač į IT paslaugų, programinės įrangos kūrimo, konsultavimo, finansų ir logistikos sektorius. Gerai žinomos tarptautinės kompanijos, tokios kaip „Microsoft“, „IBM“, „Transcom“, „Barclays“, „Siemens“, „SEB“, „TeliaSonera“, „Paroc“, „Philip Morris“, yra įsteigusios savo padalinius Lietuvoje.

3.2. Geografinė aplinka

Lietuva yra Europos valstybė, turinti daugiausiai gyventojų (apie 3 mln.), lyginant su kitomis Baltijos šalimis. Šalies plotas sudaro 65 200 km². Lietuva yra rytinėje Baltijos jūros pakrantėje, šiaurėje ribojasi su Latvija, rytuose ir pietuose – su Baltarusija, pietvakariuose – su Lenkija ir Rusijos Federacijos Kaliningrado sritimi.

Šalies šiaurėje Lietuvos kaimynė yra Latvija. Abi šalys turi bendrą sieną, kuri sudaro 610,3 km. Lietuvos rytinė siena su Baltarusija yra ilgesnė ir sudaro 678,8 km. Sieną su Lenkija pietuose yra santykinai trumpa, tik 104,3 km. Lietuva taip pat turi 294,4 km ilgio sieną su Rusijos Federacijos Kaliningrado sritimi. Lietuvai priklauso 91 km ilgio Baltijos jūros pakrantės ruožas su neužšalančiu uostu Klaipėdoje.

3.3. Politinė ir teisinė sistema

1992 m. spalio 25 d. referendumu priimta Lietuvos Respublikos Konstitucija nustatė Lietuvos politinės ir teisinės sistemos pagrindus. Lietuvos Respublikos Prezidentas yra valstybės vadovas, renkamas penkeriems metams tiesioginių rinkimų metu, ne daugiau kaip dviem kadencijoms iš eilės. Prezidentas turi įgaliojimus Seimo pritarimu skirti Ministrą Pirmininką. Po Ministro Pirmininko skyrimo Prezidentas Ministro Pirmininko teikimu skiria ir atleidžia ministrus bei daugelį kitų aukščiausių valstybės tarnautojų. Prezidentas taip pat yra vyriausiasis valstybės ginkluotųjų pajėgų vadas, jis atsakingas už užsienio ir saugumo politikos įgyvendinimą, taip pat sprendžia užsienio ir vidaus politikos klausimus, įstatymo nustatyta tvarka ir atvejais skelbia nepaprastąją padėtį, pasirašo Seimo priimtus įstatymus arba gražina juos Seimui Konstitucijos nustatyta tvarka bei vykdo kitus įgaliojimus, apibrėžtus Lietuvos Respublikos Konstitucijoje.

Seimą sudaro 141 narys, kurie yra renkami ketverių metų kadencijai. Beveik pusė Seimo narių yra renkami vienmandatėse rinkimų apygardose tiesiogiai (71), o kiti nariai (70) renkami daugiamandatėje rinkimų apygardoje pagal partijų sąrašus, remiantis proporcine rinkimų sistema. Politinė partija, norėdama turėti savo atstovų Seime, turi surinkti ne mažiau kaip 5 % balsų visuotinio balsavimo metu.

Lietuva yra nepriklausoma demokratinė daugiapartinė parlamentinė respublika, kurioje Ministras Pirmininkas yra Vyriausybės vadovas. Vyriausybė, vadovaujama Ministro Pirmininko, kartu su Lietuvos Respublikos Prezidentu dalijasi įstatymų vykdomąją valdžią. Įstatymų leidžiamoji valdžia priklauso parlamentui – Seimui. Teisminė valdžia priklauso teisėjams, kuriuos skiria Lietuvos Respublikos Prezidentas ir Seimas (skiria Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjus Lietuvos Respublikos Prezidento teikimu). Teismai yra nepriklausomi nuo įstatymų leidžiamosios bei vykdomosios valdžios ir vadovaujasi Konstitucija ir įstatymais. Teisingumą šalyje vykdo 62 bendrosios kompetencijos teismai ir specializuoti teismai.

Bendrosios kompetencijos teismai yra apylinkių teismai (49), apygardų teismai (5), Lietuvos apeliacinis teismas (1), Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (1). Jie nagrinėja civilines ir baudžiamąsias bylas. Apylinkių teismai taip pat nagrinėja ir administracinių teisės pažeidimų bylas. Apygardų teismuose, Lietuvos apeliaciniame teisme, Lietuvos Aukščiausiajame Teisme yra Civilinių bylų skyrius ir Baudžiamųjų bylų skyrius.

Specializuoti teismai yra apygardų administraciniai teismai (5) ir Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (1). Šie teismai nagrinėja administracines bylas (bylas dėl ginčų, kylančių iš administracinių teisinių santykių).

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas garantuoja Konstitucijos viršenybę teisės sistemoje ir konstitucinį teisingumą spręsdamas, ar įstatymai ir kiti Seimo priimti aktai neprieštarauja Konstitucijai, taip pat ar Respublikos Prezidento bei Vyriausybės aktai neprieštarauja Konstitucijai arba įstatymams.

Nutarimus Konstitucinis Teismas skelbia Lietuvos Respublikos vardu. Konstitucinio Teismo sprendimai klausimais, kuriuos Konstitucija priskiria jo kompetencijai, yra galutiniai ir neskundžiami. Konstitucinio Teismo nutarimai turi įstatymo galią ir yra privalomi visoms valdžios institucijoms, teismams, visoms įmonėms, įstaigoms ir organizacijoms, pareigūnams ir piliečiams (erga omnes).

Prokuratūra – valstybės institucija, atliekanti Lietuvos Respublikos Konstitucijoje, Prokuratūros įstatyme ir kituose įstatymuose nustatytas funkcijas. Prokuratūra yra atsakinga už ikiteisminių tyrimų organizavimą ir vadovavimą jiems, valstybinio kaltinimo baudžiamosiose bylose palaikymą, viešojo intereso gynimą, teisėtumo užtikrinimą ir pagalbą teismams vykdamas teisingumą. Prokuratūra taip pat dalyvauja rengiant ir įgyvendinant nacionalines ir tarptautines nusikalstamų veikų prevencijos programas, dalyvauja teisėkūros procese, kontroliuoja nuosprendžių pateikimą vykdyti ir jų vykdymą, koordinuoja ikiteisminio tyrimo įstaigų veiksmus tiriant nusikalstamas veikas ir pan.

Prokuratūrai vadovauja generalinis prokuroras, kurį 5 metams skiria ir iš pareigų atleidžia Lietuvos Respublikos Prezidentas Seimo pritarimu. Generalinis prokuroras į tas pačias pareigas gali būti skiriamas ne daugiau kaip dviem kadencijoms iš eilės.

Pagrindinė ikiteisminio tyrimo įstaiga yra policija. Ikiteisminio tyrimo įstaigos taip pat yra Valstybės sienos apsaugos tarnyba, STT, Karo policija, FNTT, Lietuvos Respublikos muitinė, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas. Šios institucijos tiria nusikalstamas veikas, išaiškėjusias joms atliekant tiesiogines funkcijas, nustatytas jų veiklą reglamentuojančiuose įstatymuose.

Lietuvoje ikiteisminius tyrimus organizuoja ir jiems vadovauja prokurorai. Prokuroras gali nuspręsti pats atlikti visą ikiteisminį tyrimą ar jo dalį. Tam tikrus ikiteisminio tyrimo veiksmus atlieka ikiteisminio tyrimo teisėjai.

Prokuroras ir ikiteisminio tyrimo įstaigos kiekvienu atveju, kai paaiškėja nusikalstamos veikos požymių, privalo pagal savo kompetenciją imtis visų įstatymų nustatytų priemonių, kad per trumpiausią laiką būtų atliktas tyrimas ir atskleista nusikalstama veika.

Lietuvos teisinė sistema daugiausia remiasi kontinentinės Europos teisės tradicijomis ir grindžiama principais, išdėstytais Lietuvos Respublikos Konstitucijoje bei saugomais Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo.

Lietuvos teisinėje sistemoje pagrindinis teisės šaltinis yra įstatymas. Pagrindinių teisės šakų šaltiniai yra kodifikuoti teisės aktai – kodeksai. Baudžiamoji teisė yra kodifikuota viename teisės akte – Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse, kuris galioja nuo 2003 m. gegužės 1 d.

Nuo 2004 m. gegužės 1 d. ES teisė yra neatsiejama Lietuvos teisinės sistemos dalis.

4. Organizuoto nusikalstamumo ir teroristų finansavimo situacijos Lietuvoje apžvalga

4.1. Organizuoto nusikalstamumo situacija Lietuvoje

Pagrindinės organizuotų nusikalstamų grupuočių (toliau – ONG) neteisėtos veiklos sritys: neteisėta narkotikų apyvarta, kontrabanda, kiti ekonominiai ir finansiniai nusikaltimai. ONG veikla, atsižvelgiant į grupuočių struktūrą, gali būti susijusi ir su kitais nusikaltimais, pavyzdžiui, plėšimais, vagystėmis, turto prievartavimu. Grupuočių daug dėmesio skiria savisaugos priemonėms, todėl naudojami pažangiausi technologijomis, plečia tarptautinius ryšius. ONG neteisėta veikla vykdoma tiek Rytų Europos valstybėse, tiek kitose ES valstybėse, tiek ir kitose šalyse. ONG nariai, siekdami legalizuoti nusikalstamu būdu įgytas lėšas, stengiasi investuoti lėšas į legalų verslą: prekybą nekilnojamoju turto, gyvenamųjų namų statybą, įvairias tarpininkavimo paslaugas, krovinius pervežančias įmones, įsitraukia į ES struktūrinių fondų lėšų žemės ūkiui įsavinimą, žemės ūkio plėtojimą, valstybinės žemės privatizavimą.

Šalyje veikia kelios tarptautinio lygio (atitinkančios ES kriterijus) ir aukštesnio lygio ONG. Taip pat šalyje yra identifikuojamos grupės, kurios neviseškai atitinka organizuotas nusikalstamas grupuotes apibūdinančius požymius, bei naujai besiformuojančios grupės.

Geografiškai ONG koncentruojasi Kauno, Panevėžio, Šiaulių ir Vilniaus apskrityse. Istorikai susiklostę, kad šiuose miestuose veikia stipriausios, atitinkančios tarptautinio lygio ONG statusą, grupės. Vyksta nuolatinis monitoringas ir kontrolė besiformuojančių grupių, kurių yra kiekvienoje šalies apskrityje, siekiant, kad jos būtų išskaidytos ir neišaugtų į aukštesnį lygį.

ONG veikia ne tik konkrečiose Lietuvos Respublikos apskrityse, kelių tokių grupuočių veikla plėtojama ir užsienio šalyse. Vieni ONG nariai gali daryti nusikalstamas veikas, pavyzdžiui, Ispanijoje, Norvegijoje (vagystės), kiti tos pačios grupuotės nariai gali organizuoti ir vykdyti neteisėtą narkotinių medžiagų platinimą ir tinklų sukūrimą Vokietijoje, Islandijoje, dar kiti – užsiimti prostitucijos tinklų formavimu, netikrų pinigų gaminimu ir realizavimu.

Tendencijos, susijusios su organizuotu nusikalstamumu Lietuvoje:

- valstybėje yra pakankama ir adekvati šio reiškinio teisėsaugos kontrolė, sudaryta nepalanki tiek įstatyminė, tiek socialinė terpė vystytis ir plėtotis organizuotam nusikalstamumui;
- ONG savo veiklą orientuoja į tarptautinį nusikalstamumą, vengia būti matomos visuomenėje, todėl nusikalstamos veikos dažniausiai nukreiptos tik į išorę;

- ONG neturi specializacijos, verčiasi įvairaus pobūdžio nusikalstamomis veikomis, ieško pelningiausių veiklų ir prisitaiko prie naujų aplinkybių, pvz., pradeda neteisėtą veiklą elektroninėje erdvėje;
- pagrindinės veiklos sritys: neteisėta prekyba narkotikais, akcizais apmokestinamų prekių kontrabanda, sukčiavimai, stambaus masto vagystės, pagreitį įgauna atsiskaitymai netikrais pinigais, netikrų pinigų gamyba ir realizavimas;
- žemesnio lygio ar besiformuojančios grupuotės yra brutalesnės, statusą nusikalstamame pasaulyje bando iškovoti demonstruodamos jėgą.

4.2. Nusikalstamumo statistika

2014 m. Informatikos ir ryšių departamento prie Vidaus reikalų ministerijos duomenimis šalyje užregistruoti 4 063 sunkūs ir labai sunkūs nusikaltimai (2013 m. – 4 384 nusikaltimai). Bendroje užregistruotų nusikaltimų struktūroje sunkūs ir labai sunkūs nusikaltimai sudarė 4,9 proc. visų registruotų nusikalstamų veikų, t. y. palyginti su ankstesniais metais, šios kategorijos veikų procentinė dalis sumažėjo nedaug – 0,3 proc.

2014 m. tarp užregistruotų sunkių ir labai sunkių nusikaltimų vyravo:

- neteisėtas disponavimas narkotinėmis medžiagomis, turint tikslą jas platinti, arba disponavimas labai dideliu jų kiekiu;
- sukčiavimas stambiu mastu;
- kontrabanda;
- neteisėtas disponavimas akcizais apmokestinamomis prekėmis;
- plėšimai.

Sumažėjo šių sunkių ir labai sunkių nusikaltimų: nužudymų, stambaus masto vagysčių, plėšimų, šaunamųjų ginklų, šaudmenų bei sprogstamųjų medžiagų grobimo bei stambios kontrabandos atvejų, neteisėto disponavimo akcizais apmokestinamomis prekėmis.

Lentelėje pateikiama nusikalstamų veikų, užregistruotų Lietuvoje 2012–2014 m. laikotarpiu, statistika:

Užregistruotos nusikalstamos veikos			
Nusikalstama veika	Užregistruotų nusikalstamų veikų skaičius 2012 m.	Užregistruotų nusikalstamų veikų skaičius 2013 m.	Užregistruotų nusikalstamų veikų skaičius 2014 m.
Dalyvavimas nusikalstamo susivienijimo veikloje ir reketas	34	24	17
Teroristinių nusikaltimų kurstymas, įskaitant teroristų finansavimą	-	3	3
Prekyba žmonėmis ir nelegalių migrantų gabenimas	26	67	75
Seksualinis prievartavimas, įskaitant mažamečio asmens tvirkimą	441	321	400
Neteisėtas disponavimas narkotinėmis ar psichotropinėmis medžiagomis	1664	811	926
Neteisėta prekyba ginklais	365	356	543

Užregistruotos nusikalstamos veikos			
Nusikalstama veika	Užregistruotų nusikalstamų veikų skaičius 2012 m.	Užregistruotų nusikalstamų veikų skaičius 2013 m.	Užregistruotų nusikalstamų veikų skaičius 2014 m.
Korupcija ir kyšininkavimas	907	1101	809
Sukčiavimas	4980	5541	5090
Netikrų pinigų gamyba ir platinimas	561	586	496
Intelektinės nuosavybės klastojimas ir piratavimas	71	90	28
Nužudymas, sunkus sveikatos sutrikdymas	356	373	361
Žmogaus pagrobimas, neteisėtas laisvės atėmimas ir įkaitų ėmimas	61	47	44
Vagystės	32344	31217	27114
Kontrabanda	291	560	329
Turto prievartavimas	159	160	146
Plėšimai	1923	1866	1688

4.3. Teroristų finansavimo situacija Lietuvoje

Lietuvoje nenustatyta veikiančių teroristinių organizacijų, su jomis susijusių grupuočių ar savarankiškai veikiančių ekstremistų. Nėra gauta tiesioginių grasinimų įvykdyti teroro aktą Lietuvoje ar prieš jos piliečius, ar objektus užsienyje. VSD vertinimu, teroro akto grėsmė Lietuvoje yra maža. Lietuvoje oficialiai galioja žemas teroro aktų grėsmės lygis, reiškiantis, kad teroro akto tikimybė yra maža.

Vertinant tai, Lietuvoje konstatuojamas žemas galimo teroristų finansavimo rizikos lygis. Per pastaruosius penkerius metus Lietuvoje nebuvo nustatyta užsienyje veikiančių teroristų finansavimo atvejų. Tačiau neatmestina, kad Lietuvoje gyvenantys asmenys, ypač atvykę iš valstybių, kuriose aktyviai veikia teroristinės organizacijos, gali remti užsienyje veikiančius teroristus, pasinaudodami įvairiais lėšų judėjimo maskavimo būdais.

Naujos terorizmo grėsmės ES ir kitose Vakarų šalyse tendencijos rodo, kad daugėja pavienių ekstremistų savarankiškai rengiamų teroristinių išpuolių, kurių organizavimui reikia nedaug lėšų. Vis dažniau teroristinius išpuolius Europoje asmenys rengia pasinaudodami savo resursais, nepalaikydami tiesioginių ryšių su teroristinėmis organizacijomis ir negaudami iš jų lėšų teroristinei veiklai vykdyti.

5. Pinigų plovimo prevencijos ir kovos su teroristų finansavimu sistemos dalyviai

Rizikos vertinimas padeda nustatyti PPP/KTF sistemos trūkumus ir labiausiai pažeidžiamas sritis, atsižvelgiant į PPP/KTF sistemos dalyvių veiklos specifiką.

Kiekvienas PPP/KTF sistemos dalyvis turi jam priskirtas atsakomybes PP/TF prevencijos ir kontrolės srityje. NRV atliekamas atsižvelgiant į PPP/KTF sistemos dalyvio veiklą, kadangi remiantis PPP/KTF sistemos dalyvio veikla, yra nustatomi rizikos savininkai, savininkų veiksmai, susiję su rizikų stebėseną bei kontrole, įskaitant ir rizikos atsakomųjų veiksmų įgyvendinimą. PPP/KTF sistemos dalyviai vėliau privalo atlikti savo institucijos rizikos vertinimą, susijusį su PP/TF.

5.1. Lietuvos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos sistemos apžvalga

„Deloitte“, kartu su FNTT, priežiūros bei kitų atsakingų institucijų atstovais, atliktas NRV buvo nukreiptas į visas galimas Lietuvos PPP/KTF sistemos grėsmes ir pažeidžiamumą, siekiant įvertinti teisės aktų reikalavimų ir FATF standartų laikymąsi. Lietuvos PPP/KTF sistemą sudaro keturi tarpusavyje susiję sistemos dalyviai:

1. finansinės žvalgybos padalinys, kuris yra pagrindinė ašis PPP/KTF srityje, koordinuojanti nusikalstamų veikų, susijusių su PP/TF, nustatymo ir prevencijos priemones;
2. teisėsaugos ir kitos valstybės institucijos;
3. priežiūros institucijos;
4. finansų įstaigos ir kiti subjektai.

Visi šie sistemos dalyviai yra susiję vienas su kitu, siekiant užtikrinti veiksmingą bendradarbiavimu grįstą veiklą, kuri užtikrina produktyvumą ir nuoseklumą kovoje su PP/TF.

5.2. FNTT – Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos

FNTT yra pagrindinė institucija koordinuojanti PP/TF prevencijos priemonių įgyvendinimą šalies mastu. Tai valstybės teisėsaugos įstaiga, atskaitinga Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai. Ji turi prieigą prie visos informacijos, gautos iš duomenis teikiančių subjektų (finansų įstaigų bei DNFBP), siekiant nustatyti PP/TF požymius. Įtartinų sandorių ir turto nustatymas bei baudžiamojo persekiojimo vykdymas yra tik keletas svarbiausių FNTT funkcijų.

FNTT veiklą reglamentuoja Lietuvos Respublikos finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos įstatymas, nustatantis veiklos principus, teisinį pagrindą, uždavinius ir funkcijas, veiklos kontrolę, tarpinstitucinio bendradarbiavimo pagrindus, darbuotojų įgaliojimus, teises, pareigas, atsakomybę, finansavimą ir kitus klausimus. FNTT veikla grindžiama teisėtumo, žmogaus teisių ir laisvių gerbimo, lygybės prieš įstatymą, taip pat veiklos viešumo ir konfidencialumo, asmeninės iniciatyvos ir tarnybinės drausmės derinimo principais.

FNTT strateginis tikslas yra tobulinti veiklos metodus, kovojant su nusikalstamomis veikomis valstybės finansų sistemai. Šis tikslas įgyvendinamas vykdant kriminalinės žvalgybos priemones; atskleidžiant nusikalstamas veikas finansų sistemai ir atliekant jų ikiteisminį tyrimą; vykdant PP /TF prevencijos priemones, ES finansinių interesų apsaugą; atliekant objektų ūkinės finansinės veiklos tyrimus; vykdant nusikalstamų veikų finansų sistemai prevenciją ir priemones, leidžiančias išieškoti nusiėptus mokesčius, ir siekiant, kad ši veikla turėtų kuo didesnę įtaką realioms įplaukoms į valstybės biudžetą.

FNTT uždaviniai:

1. apsaugoti valstybės finansų sistemą nuo nusikalstamo poveikio;
2. užtikrinti nusikalstamų veikų bei kitų teisės pažeidimų, susijusių su ES ir kitų užsienio valstybių finansinės paramos lėšų gavimu ir panaudojimu, atskleidimą ir tyrimą;
3. atskleisti ir tirti nusikaltimus, kitus teisės pažeidimus finansų sistemai bei su jais susijusius nusikaltimus ir kitus teisės pažeidimus;
4. vykdyti nusikaltimų ir kitų teisės pažeidimų finansų sistemai bei su jais susijusių teisės pažeidimų prevenciją;
5. vykdyti kituose įstatymuose nustatytas FNTT funkcijas.

Nuo 2013 m. gruodžio 1 d. FNTT įsteigtas specializuotas padalinys – Pinigų plovimo prevencijos valdyba, kuriai pavesta įgyvendinti PP/TF prevencijos priemones. Pinigų plovimo prevencijos valdyba, įgyvendindama pavestus uždavinius, atlieka tokias funkcijas:

1. įgyvendina prevencines priemones, užkertančias kelią PP/TF ir padedančias atskleisti šias nusikalstamas veikas bei kitus teisės pažeidimus;
2. renka ir registruoja informaciją, susijusią su PP/TF prevencijos priemonių įgyvendinimu, teikia pasiūlymus institucijoms dėl PP/TF sistemos tobulinimo;

3. renka duomenis apie asmens ir su juo susijusių kitų fizinių ir juridinių asmenų turta, sandorius ir finansines operacijas, turto buvimo vietą, ieško turto, kuris galėjo būti įgytas nusikalstamu ar neteisėtu būdu, kad jis galėtų būti panaudotas turto konfiskavimui užtikrinti;

4. atlieka finansų įstaigų ir kitų subjektų veiklos priežiūrą, teikia jiems metodinę pagalbą ir informaciją apie galimo PP/TF bei įtartinų piniginių operacijų ar sandorių atpažinimo kriterijus, rengia nurodymus, kuriais siekiama užkirsti kelią PP/TF.

FNTT, kaip finansinės žvalgybos padalinys, užtikrina tinkamą bendradarbiavimą ne tik su valstybės institucijomis, bet ir su užsienio valstybių finansinės žvalgybos padaliniais ar tarptautinėmis organizacijomis, siekdama sėkmingai identifikuoti ir kontroliuoti su PP/TF susijusias nusikalstamas veikas, taip pat siekdama nustatyti sistemos grėsmes ir pažeidžiamumą bei taikyti tinkamiausias prevencijos priemones.

Vadovaujantis tarptautiniais reikalavimais, FNTT turi galimybę gauti ir analizuoti pranešimus apie įtartinas pinigines operacijas (STR) ir gali gauti visą finansinę informaciją bei duomenis, reikalingus nusikaltimams tirti. Remdamasi atlikta analize, FNTT kasmet išleidžia PP/TF prevencijos srityje vykdytos veiklos apžvalgą. Be to, FNTT Lietuvoje teikia pagalbą PP/TF klausimais viešajam ir privačiajam sektoriui, kuriam taikomi PPP/KTF teisės aktų reikalavimai.

5.3. Teisėsaugos ir kitos valstybės institucijos

Pinigų plovimu siekiama užmaskuoti ir legalizuoti nusikalstamu būdu įgytas lėšas. Kadangi teisėsaugos ir baudžiamojo persekiojimo institucijos turi galimybę sekti lėšų pervedimus ir turto perleidimus, šių institucijų pastangos taip pat turėtų būti sutelktos į teroristų finansavimui skirtų lėšų ir turto paieškas.

Šios institucijos yra atsakingos už kriminalinę žvalgybą ir atlieka svarbų vaidmenį, tiriant ir patraukiant baudžiamojon atsakomybėn asmenis atsakingus pinigų plovimą ir teroristų finansavimą.

Lietuvos teisėsaugos, baudžiamojo persekiojimo ir kitos valstybės institucijos, kurios NRV buvo apibrėžtos kaip PPP/KTF sistemos dalyviai, yra:

- Generalinė prokuratūra;
- Lietuvos teismai;
- Muitinės departamentas prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos;
- Policijos departamentas;
- STT;
- Valstybės sienos apsaugos tarnyba;
- VMI;
- VSD.

5.4. Reguliavimo ir priežiūros institucijos

Remiantis FATF rekomendacijomis, kiekviena valstybė turi įsteigti PPP/KTF reguliavimo ir priežiūros institucijas, kurios atlieka finansų įstaigų bei DNFBP, kuriems taikomi PPP/KTF teisės aktų reikalavimai, stebėsenos ir priežiūros funkcijas, siekiant tinkamai taikyti PPP/KTF teisinio reglamentavimo nuostatas. Atsižvelgdamos į tai, valstybės turi užtikrinti, kad jų priežiūros ir reguliavimo veikla būtų vykdoma savarankiškai ir nepriklausomai.

Lietuvos reguliavimo ir priežiūros institucijos, atsakingos už PP/TF prevenciją, yra:

- Lietuvos bankas;
- Lošimų priežiūros tarnyba prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos;
- Lietuvos advokatūra;
- Notarų rūmai;
- Lietuvos auditorių rūmai;
- Lietuvos antstolių rūmai;
- Lietuvos prabavimo rūmai;
- Kultūros paveldo departamentas prie Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos.

Atliekant priežiūros veiklą, institucijos privalo turėti prieigą prie visos informacijos ir duomenų apie PP/TF riziką, susijusią su klientais, pinigineis operacijomis ar sandoriais, verslu ir, jei reikia, apie ją pranešti FNTT.

Be to, šios institucijos įvertina finansų įstaigų ir DNFBP veiklos kontrolės ir priežiūros procesų veiksmingumą bei tinkamumą. Jei randama neatitikimų, reguliavimo ir priežiūros institucijos nustato apribojimus ir drausmines ar finansines sankcijas, įskaitant verslo licencijų panaikinimą arba vykdomos veiklos sustabdymą.

Lietuvos bankas yra tarp svarbiausių valstybės institucijų. Pagrindinis šios institucijos tikslas – palaikyti kainų stabilumą. Siekdamas šio tikslo Lietuvos bankas yra nepriklausomas nuo Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir kitų valstybės įstaigų. Lietuvos bankas 2015 m. sausio 1 d. tapęs Euro sistemos dalimi, kartu su Europos Centrinio Banku (ECB) bei kitų euro zonos šalių centriniais bankais dalyvauja priimant sprendimus dėl euro zonos pinigų politikos nustatymo ir įgyvendinimo.

Lietuvos bankas išduoda leidimus ir licencijas veikti finansų rinkos dalyviams. Licencijuojant siekiama, kad šalies finansų rinkoje veiktų patikimi, skaidrūs ir finansiškai pajėgūs rinkos dalyviai, o jų vadovai būtų kompetentingi ir nepriekaištingos reputacijos. Lietuvos bankas stebi finansų rinkos dalyvių veiklą ir vertina, kaip jie vykdo nustatytus reikalavimus ir riziką ribojančius normatyvus, taiko jiems poveikio priemones, jei jie pažeidžia galiojančius teisės aktus.

Lošimų priežiūros tarnyba dalyvauja įgyvendinant ir formuojant valstybės politiką lošimų srityje ir vykdo lošimų priežiūrą. Be kitų pagrindinių jai priskirtų funkcijų, Lošimų priežiūros tarnyba yra taip pat atsakinga už ūkio subjektų kontrolę, kuria siekiama užtikrinti, kad lošimų ir didžiųjų loterijų organizatoriai laikytųsi įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių lošimų ir loterijų organizavimą Lietuvoje, reikalavimų.

Lietuvos advokatūra – institucija, įgyvendinanti advokatų savivaldą, kuri vienija visus advokatus, koordinuoja jų veiklą teikiant teisinę paslaugą fiziniams ir juridiniams asmenims, atstovauja jų interesams ir juos gina, taip pat tenkina kitus viešuosius interesus.

Notarų rūmai – 266 Lietuvoje veikiančių notarų savivaldos organas. Pagrindiniai Notarų rūmams tenkantys uždaviniai ir funkcijos: koordinuoti notarų veiklą; rūpintis notarų kvalifikacijos kėlimu; ginti notarų interesus valstybinės valdžios ir valdymo institucijose ir jiems atstovauti; apibendrinti notarinę praktiką; kontroliuoti, kad notariai sąžiningai atliktų pareigas.

Lietuvos auditorių rūmai vienija visus atestuotus auditorius, koordinuoja jų veiklą, atstovauja jų interesams ir tenkina kitus viešuosius interesus. Jie taip pat vykdo nuolatinę auditorių ir audito įmonių veiklos priežiūrą, yra atsakingi už įmonių įrašymą į audito įmonių sąrašą, audito įmonių išbraukimą iš audito įmonių sąrašo, auditorių interesų gynimą ir atstovavimą valstybinės valdžios ir valdymo institucijose ir pan.

Lietuvos antstolių rūmai veikia vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos antstolių įstatymu, Lietuvos Respublikos asociacijų įstatymu ir Lietuvos antstolių rūmų įstatais. Lietuvos antstolių rūmai vienija 100 antstolių kontorų, kuriose iš viso dirba 117 antstolių. Jie taip pat koordinuoja antstolių veiklą, atstovauja antstolių interesams, organizuoja ir vykdo antstolių ir antstolių padėjėjų kvalifikacijos kėlimą ir pan.

Lietuvos prabavimo rūmai atlieka tauriųjų metalų, brangakmenių ir jų gaminių bandymus, kontrolinę analizę, prabavimą, šampavimą, ekspertizę, nustato charakteristikas, išduoda kokybės pažymėjimus ir ekspertizės aktus, taip pat tikrina Lietuvos Respublikos ūkio subjektus ir kitas institucijas bei įstaigas, nepriklausomai nuo jų pavaldumo ar nuosavybės formos, kurie perka, realizuoja, naudoja, saugo, perdirba tauriuosius metalus ir brangakmenius, jų laužą ir atliekas arba gamina gaminius iš jų, bei vykdo kitas įstatymais pavestas funkcijas.

Kultūros paveldo departamentas prie Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos atlieka įstatymų ir kitų teisės aktų jam pavestas nekilnojamojo kultūros paveldo ir kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos funkcijas: nustato į Kultūros vertybių registrą įrašytoms kilnojamosioms kultūros vertybėms padarytą žalą ir nuostolių dydį, tvarko kultūros paveldo apskaitą, atlieka priežiūrą ir kontrolę, pristato kultūros paveldą visuomenei, taip pat prisideda prie nacionalinės politikos formavimo ir įgyvendinimo kultūros paveldo apsaugos srityje.

Visos anksčiau paminėtos institucijos, be pagrindinių savo funkcijų, dalyvauja ir PPP/KTF procese. Rinkdamos, kaupdamos bei analizuodamos informaciją apie pagal kompetenciją prižiūrimus ūkio subjektus, jos bendradarbiauja su FNTT, laiku informuodamos FNTT apie galimus teisės aktų susijusių su PP/TF pažeidimus.

5.5. Finansų įstaigos

Finansų įstaigos, kurios buvo įvardytos kaip nacionalinio rizikos vertinimo PPP/KTF sistemos dalyviai, yra:

- Lietuvos komerciniai bankai ir užsienio bankų padaliniai
- finansinio tarpininkavimo paslaugas kapitalo rinkoje teikiančios įmonės;
- draudimo įmonės, vykdančios gyvybės draudimo veiklą;
- išperkamosios nuomos bendrovės, nesusijusios su komerciniais bankais;
- pinigų siuntėjai ir pinigų perlaidų agentai;
- elektroninių pinigų agentai;
- kredito unijos;
- greitųjų kreditų įstaigos;
- pensijų fondai;
- mokėjimų įstaigos;
- valiutos keitiklių operatoriai;
- ir kt.

FATF finansų įstaigoms rekomenduoja turėti aukštus profesinius standartus ir imtis atsargumo priemonių, siekiant užkirsti kelią PP/TF ir išvengti finansų įstaigų finansinių produktų ar paslaugų panaudojimo šiai nusikalstamai veikai.

Finansų įstaigos privalo parengti ir įgyvendinti tinkamą vidaus politiką ir procedūras, kurios apimtų tinkamas klientų tikrinimo priemones, siekiant išlaikyti skaidrius verslo santykius su klientais. Kita finansų įstaigų pareiga yra periodiškai vertinti ir kontroliuoti PP/TF rizikas įmonių veikloje, remiantis PPP/KTF nuostatomis ir geriausios praktikos pavyzdžiais. Tai ne tik teisinis įsipareigojimas, bet taip pat ir reikalavimas verslo partnerystei. Pavyzdžiui, reikalavimas atitikti PPP/KTF nuostatas bankinės rinkos institucijoms tapo privaloma sąlyga, inicijuojant korespondentinės bankininkystės santykius.

Kai kurių finansų sektoriaus dalyvių skaičius Lietuvoje

FINANSŲ SEKTORIUS	
Subjektas	Skaičius
Bankai	7
Užsienio bankų filialai	8
Kredito unijos	76
Draudimo įmonės (gyvybės ir ne gyvybės)	24
Gyvybės draudimo įmonės	9
Pensijų fondai	31
Mokėjimo įstaigos	37
Elektroninių pinigų įstaigos	3
Valiutos keityklų operatoriai	8

5.6. Su finansais nesusijusi komercinė veikla ir profesijos (DNFBP)

Atsižvelgiant į DNFBP vykdomos veiklos pobūdį, FATF rekomenduoja, kad šie subjektai būtų įpareigoti taikyti deramas klientų tikrinimo priemones ir pateikti informaciją apie sandorius FNTT.

PPP/KTF reikalavimai DNFBP atstovams nėra tokie griežti, kaip finansų įstaigoms, tačiau jie PP/TF privalo imtis riziką ribojančių priemonių, vykdyti PP/TF rizikos vertinimus ir atlikti deramus klientų tikrinimo procesus, kurie, esant būtinybei, leidžia finansinės žvalgybos padaliniui ir priežiūros bei teisėsaugos institucijoms gauti reikiamą informaciją apie klientą ir jo vykdomas pinigines operacijas.

Kai kurių ne finansų sektoriaus dalyvių skaičius Lietuvoje:

NE FINANSŲ SEKTORIUS	
Subjektas	Skaičius
Lošimus organizuojančios bendrovės	17
Asmenys, kurie verčiasi tauriųjų metalų ir brangakmenių prekyba	1341
Asmenys, kuriems išduotos licencijos prekiauti antikvariniais daiktais	71
Teisininkai	1989
Notarai	266
Audito įmonės	174
Antstoliai	118

6. Informacija apie nustatytas pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikas

Iš viso buvo nustatyta 81 rizika, turinti ar galinti turėti poveikį Lietuvai PP/TF srityje. Šios rizikos buvo įvertintos nuo 3 iki 13 balų. Jų sąrašas yra pateikiamas 4 priede „Lietuvos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikų sąrašas“. Remiantis rizikų vertinimo rezultatais, buvo pasirinktos šios rizikų atsakomųjų veiksmų strategijos:

1. mažinimas – atsakomieji veiksmai 39 rizikoms;
2. vengimas – atsakomieji veiksmai 13 rizikoms;
3. pasidalijimas – atsakomieji veiksmai 8 rizikoms;
4. prisiėmimas – atsakomieji veiksmai 21 rizikų.

Nustatyti atsakomieji veiksmai yra pateikti prie kiekvienos rizikos 4 priede – „Lietuvos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikų sąrašas“. Buvo nustatyti rizikos savininkai kiekvienai identifikuotai rizikai, atsižvelgiant į PPP/KTF sistemos dalyvių įgaliojimus bei atsakomybes.

Rizikos savininkai bus atsakingi už numatytą riziką mažinančių priemonių įgyvendinimą.

Šioje ataskaitoje toliau aprašomos rizikos, kurios buvo įvertintos 10 balų ir daugiau (toliau – didelės rizikos), remiantis rizikų vertinimo matrica. Šių rizikų valdymui PPP/KTF sistemos dalyviai turi skirti daugiausia dėmesio.

Atsižvelgiant į PPP/KTF sistemą, rizikos buvo suskirstytos į šiuos keturis PPP/KTF sektorius:

- teisėsaugos sektorius;
- priežiūros ir reguliavimo sektorius;
- finansų sektorius;
- ne finansų sektorius.

PPP/KTF vertinimas buvo atliekamas etapais, pateikiamais 2 skyriuje „Metodologija“. Atsižvelgiant į tai, informacija buvo renkama, remiantis dokumentų peržiūra, PPP/KTF sistemos dalyvių atsakymais į klausimynus, susijusius su PPP/KTF, ar interviu su PPP/KTF sistemos dalyvių atstovais. Rizikos buvo suskirstytos į keturias kategorijas, kurių kiekviena yra susijusi su PPP/KTF nacionalinės sistemos sektoriais.

Teisėsaugos institucijos turėtų turėti pakankamai finansinių, žmogiškųjų bei techninių išteklių, siekdamas užtikrinti įstatymų ir kitų teisės aktų PPP/KTF srityje įgyvendinimą bei vykdymą. Nustatytų rizikų, susijusių su teisėsaugos institucijomis, atsiradimą dažniausiai lemia nepakankamas išteklių kiekis, motyvacijos stoka ar kompetencijų, atliekant nelegalias pajamas generuojančių nusikalstamų veikų finansų tyrimus, stoka.

Priežiūros institucijos turi galimybę įvertinti, kaip finansų įstaigos ir kiti subjektai laikosi PPP/KTF reikalavimų, ir taikyti sankcijas, jeigu randama neatitiktųjų šiems reikalavimams. Atsižvelgiant į tai, Lietuvos bankas, kuris išsiskiria aukštu PPP/KTF žinių lygiu, visapusiškai prižiūri Lietuvos finansų rinką. Tačiau turimų žmogiškųjų išteklių kiekis yra itin mažas – vos du asmenys, atsakingi už PPP/KTF priežiūrą, o tai gali sukelti didelių sunkumų, vykdant finansų rinkos stebėseną.

Finansų įstaigos pasižymi aukštu PPP/KTF reikalavimų suvokimo lygiu, trūkumai yra nereikšmingi ir jie gali būti ištaisyti pasitelkus praktinių mokymų bei seminarų metodus. Ne finansų sektorius apima DNFBP, kurios Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatyme yra vadinamos „kitais subjektais“. Atsižvelgiant į verslo/profesijos pobūdį, kiekvienas DNFBP sektorius yra prižiūrimas atsakingos institucijos. Atsižvelgiant į atsakymų į klausimynus bei pokalbių rezultatus, nustatyta, kad kai kurie DNFBP sektoriai stokoja žinių ir bendro supratimo apie tinkamą kliento tapatybės nustatymą bei kitas pareigas PP/TF prevencijos srityje. Tai ypač būdinga lošimų sektoriui. Lošimų priežiūros tarnyba prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos turi plėtoti priežiūros programas, susijusias su PPP/KTF. Antstolių rūmai bei Lietuvos advokatūra turėtų plėsti jų prižiūrimų subjektų supratimą apie jų pareigas PPP/KTF srityje ir tikrinti, kaip jie vykdo teisės aktų reikalavimus šioje srityje.

6.1. Rizikos vertinimo rezultatai

6.1.1. Teisėsaugos sektorius

Buvo nustatytos 9 didelės rizikos, kurios įvertintos nuo 10 iki 12 balų.

NEEFEKTYVUS PP NUSIKALTIMŲ NUSTATYMAS, TYRIMAS IR PATRAUKIMAS BAUDŽIAMOJON ATSAKOMYBĖN	
Rizikos savininkas:	Prokuratūra
Riziką sąlygojantys veiksniai:	<p>Ši rizika buvo nustatyta, remiantis Europos Tarybos MONEYVAL komiteto pateikiama informacija ir interviu, kurie atskleidė mažą ištirtų bylų, susijusių su PP, skaičių.</p> <p>Mažas ištirtų bylų, patraukimo baudžiamojon atsakomybėn bei nusikalstamas veikas padariusių asmenų nuteisimo atvejų skaičius, susijusių su PP, skaičius rodo kompetencijos trūkumą, kadangi teisėsaugos institucijos nėra turėjusios praktinės patirties šioje srityje. Taip pat ši rizika yra susijusi su tuo, kad nusikaltėliai gali išvengti baudžiamojo nuosprendžio PP/TF bylose dėl tiesioginių įrodymų, susijusių su jų nusikalstama veika, trūkumo. Paprastai nusikaltėliai yra patraukiami baudžiamojon atsakomybėn tik už pirminius nusikaltimus, o nusikaltimai, susiję su PP, daugeliu atvejų nėra ištiriami. Svarbu pabrėžti, kad 2014 m. buvo atliekama 60 tyrimų, susijusių su PP, tačiau tik keturiose bylose buvo priimti apkaltinamieji nuosprendžiai, o 2013 m. buvo priimtas vos vienas apkaltinamasis nuosprendis iš 56 tais metais vykdytų tyrimų PP srityje.</p> <p>Interviu su teisėsaugos institucijų atstovais metu buvo nustatyta, kad atskirais atvejais gana mažą nusikalstamų veikų, susijusių su PP atskleidimu ir ištyrimu, skaičių sąlygoja kompetencijos stoka, renkant informaciją bei duomenis apie finansinę ir (ar) turtinę nusikalstamos veikos pusę, asmenų disponuojamą turtą bei jo vėlesnį panaudojimą, o šie duomenys sudaro turto išieškojimo pagrindą bei sąlygoja galimybę įrodyti PP atvejus.</p>
Tikimybės balas:	4
Poveikio balas:	3
Pažeidžiamumo balas:	3
Bendras vertinimas:	10
Atsakomosios priemonės:	MAŽINIMAS

Rekomendacija:	<p>Teisėsaugos institucijos turėtų gauti atitinkamas teorines ir praktines žinias apie turto paiešką, dalyvaudamos specialiuose mokymuose ir seminaruose.</p> <p>Teisėsaugos institucijos turėtų keisti nusistovėjusią tvarką ir veiksmų planus, vykdydamos PP/TF tyrimus, ir galėtų keistis įgyta patirtimi su kitų valstybių teisėsaugos institucijomis. Tyrėjai turėtų dalyvauti seminaruose, renginiuose ir kolektyviniuose naujų idėjų svarstymuose, siekdami įgyti žinių, kaip mažiausiomis sąnaudomis padidinti darbo našumą.</p> <p>Reiktų svarstyti galimybę tobulinti Baudžiamojo kodekso straipsnio, nustatančio atsakomybę už PP, redakciją, siekiant palengvinti PP veikos įrodinėjimą.</p>
----------------	--

ORGANIZUOTAS NUSIKALSTAMUMAS, SUSIJĘS SU NETEISĖTA NARKOTINIŲ MEDŽIAGŲ APYVARTA, SUKČIAVIMU IR NETEISĖTA AKCIZAIS APMOKESTINAMŲ PREKIŲ APYVARTA

Rizikos savininkas:	Teisėsaugos institucijos
Riziką sąlygojantys veiksniai:	<p>Ši rizika buvo nustatyta NRV metu gautų dokumentų analizės ir interviu su teisėsaugos institucijų atstovais metu. Nors Lietuva įdėjo daug pastangų, siekdama sumažinti šių nusikaltimų skaičių, jie vis dar kelia didelę grėsmę PPP/KTF sistemai, nes yra vieni labiausiai paplitusių ir grėsmingų nusikaltimų PP srityje. Organizuotas nusikalstamumas teisėsaugos institucijoms kelia daug problemų, susijusių su kontrabanda - dėl geografinės padėties Lietuva tapo kontrabandos tranzito šalimi⁴. Dėl nusikaltimų, susijusių su prekyba narkotinėmis medžiagomis, pagausėjimo pastaraisiais metais šalyje augo narkotikų vartojimo lygis, lėmęs augantį kitų nusikaltimų skaičių⁵.</p> <p>Teisėsaugos institucijų atstovai informavo, kad jie neturi pakankamai finansinių išteklių, kad būtų nedelsiant ir visapusiškai įgyvendinamos neatidėliotinių veiksmų reikalaujančios priemonės.</p> <p>Remiantis susitikimais su teisėsaugos institucijų atstovais, buvo nustatyta, kad šiuo metu nėra pakankamai veiksmingų nusikalstamu būdu įgyto kapitalo legalizavimo prevencijos priemonių ir įrankių.</p>
Tikimybės balas:	5
Poveikio balas:	4
Pažeidžiamumo balas:	3
Bendras vertinimas:	12

⁴ Remiantis JAV valstybės departamento įkurtos Patariamąsios tarybos užsienio saugumo klausimais 2015 m. gegužės 18 d. išleista 2015 m. Lietuvos nusikalstamumo ir saugumo ataskaita.

⁵ Remiantis JAV valstybės departamento įkurtos Patariamąsios tarybos užsienio saugumo klausimais 2014 m. birželio 10 d. išleista 2014 m. Lietuvos nusikalstamumo ir saugumo ataskaita.

Atsakomosios priemonės:	MAŽINIMAS
Rekomendacija:	<p>Asignavimai iš valstybės biudžeto turėtų leisti teisėsaugos institucijoms imtis atitinkamų veiksmų, siekiant sumažinti šią grėsmę, suteikiant visas reikiamas priemones, būtinas tyrimams ir gerų rezultatų pasiekimui kovoje su organizuotu nusikalstamumu. Teisėsaugos institucijos turi toliau organizuoti tarptautinius mokymus ir seminarus, kad galėtų keistis įgyta patirtimi.</p> <p>Turėtų būti sukurtos veiksmingos prevencijos priemonės ir įrankiai nusikalstamo kapitalo intervencijoms į legalią rinką užkirsti, t. y. turto konfiskavimas ir išplėstinis turto konfiskavimas, perkeliant įrodinėjimo naštos priemones į administracinį ar civilinį procesus.</p> <p>Lietuvos muitinė turėtų numatyti priemones metiniuose strateginiuose planuose, kad būtų laikomasi 32 FATF rekomendacijos dėl grynųjų pinigų kurjerių ir 38 FATF rekomendacijos dėl savitarpio teisinės pagalbos: įšaldymo ir konfiskavimo.</p>

MOKESČIŲ VENĖGIMAS

Rizikos savininkas:	Mokesčių administratoriai, teisėsaugos institucijos
Riziką sąlygojantys veiksniai:	Lietuva padarė didelę pažangą kovoje su mokesčių vengimu, tačiau šešėlinės ekonomikos lygis vis dar yra aukštas ir gali siekti iki 27 % ⁶ BVP. Vengimas mokėti mokesčius yra paplitusi nusikalstama veika.
Tikimybės balas:	5
Poveikio balas:	4
Pažeidžiamumo balas:	2
Bendras vertinimas:	11
Atsakomosios priemonės:	MAŽINIMAS

⁶ Remiantis statistiniais duomenimis, gautais iš PPP/KTF klausimynų, pateiktų Valstybinei mokesčių inspekcijai prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos. Atsižvelgiant į atliktų skirtingų tyrimų rezultatus, šešėlinės ekonomikos mastas Lietuvoje 2014 m. sudarė nuo 25 iki 32 proc. (Lietuvos laisvosios rinkos instituto tyrimo duomenimis – 25 proc. BVP, o F. Schneider – 27 proc. BVP).

Rekomendacija:	<p>Teisėsaugos institucijos ir mokesčių administratoriai, telkdami dėmesį į mokesčių slėpimo atvejų išaiškinimą, turėtų padidinti prevencinių priemonių, galinčių padėti mažinti mokesčių vengimo ir su tuo susijusių nusikaltimų mastą. Siekiant šio tikslo, išskirtinos tokios veiklos gerinimo kryptys:</p> <ul style="list-style-type: none"> • taikomų poveikio priemonių efektyvumo didinimas; • kontrolės kokybės didinimas, didinant kontrolę atliekančių asmenų profesinę kompetenciją; • elektroninės prekybos kontrolės įdiegimas ir / arba didinimas; • bendradarbiavimo ir patirties su analogiškas funkcijas atliekančiomis ES institucijomis mainų skatinimas; • prekių ir grynųjų pinigų patekimo į šalį kontrolės gerinimas.
----------------	--

MAŽOS GYVENTOJŲ PAJAMOS

Rizikos savininkas:	Lietuvos Respublikos Seimas ir Vyriausybė
Riziką sąlygojantys veiksniai:	Mažas pajamų lygis (vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis siekia tik 699 eurus) ir ekonominė nelygybė gali tapti ne tik migracijos priežastimi, bet ir padidinti nusikaltimų skaičių bei lemti sumažėjusį pasitikėjimą valstybės struktūromis.
Tikimybės balas:	5
Poveikio balas:	1
Pažeidžiamumo balas:	5
Bendras vertinimas:	11
Atsakomosios priemonės:	PASIDALIJIMAS
Rekomendacija:	Dėl gerėjančios šalies ekonominės situacijos ši rizika nuolat mažėja.

KORUPCIJA

Rizikos savininkas:	Lietuvos Respublikos Seimas ir Vyriausybė, teisėsaugos institucijos ir prokuratūra
Riziką sąlygojantys veiksniai:	Korupcija – vienas esminių nusikaltimų, tarptautiniu mastu įvardijamų kaip generuojančių dideles nusikalstamu būdu įgytas pajamas. Korupciją lemia korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų latentiškas, skaidrumo stoka, neefektyvi kontrolė, nedidelės baudmės, gyventojų žinių ar drąsos trūkumas atskleisti turimą informaciją apie korupcijos ir/ar kitų teisės aktų pažeidimų atvejus. Korupcijos lygis Lietuvoje yra dar sąlyginai aukštas, nors jau matoma aiški korupcijos lygio mažėjimo tendencija ⁷ . Remiantis STT atstovų pateiktais atsakymais į klausimynus, STT, skirtingai nei FNTT, turi mažiau priemonių operatyviai gauti informaciją iš finansų įstaigų apie fizinių ir juridinių asmenų pinigines operacijas. Taip yra dėl to, kad pagal Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymą, viena iš už PP/TF prevenciją atsakingų institucijų yra FNTT, o STT į šį sąrašą nepatenka. Tačiau pažymėtina, kad Vyriausybės nustatyta tvarka STT kiekvieną mėnesį gauna duomenis apie grynujų pinigų operacijas, viršijančias 15 000 EUR, iš FNTT, todėl galima daryti išvadą, kad šiai tarnybai didelė informacijos apimtis apie finansų ir kituose sektoriuose atliekamas pinigines operacijas prieinama laiku.
Tikimybės balas:	4
Poveikio balas:	4
Pažeidžiamumo balas:	3
Bendras vertinimas:	11
Atsakomosios priemonės:	MAŽINIMAS
Rekomendacija:	Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos Seimas 2015 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. XII-1537 patvirtino LR nacionalinę kovos su korupcija 2015–2025 m. programą, kuri yra ilgalaikė programa, savo turiniu, apimtimi ir mastu priskirtina prie ilgalaikės kovos su korupcija strategijos. Jos paskirtis – užtikrinti ilgalaikę, veiksmingą ir kryptingą korupcijos tyrimo, prevencijos ir kontrolės sistemą Lietuvos Respublikoje 2015–2025 m. Pagrindiniai Lietuvos tikslai, kurie turėtų būti pasiekti aukščiau nurodytu laikotarpiu, turi apimti korupcijos viešosiose institucijose prevenciją, gyventojų sąmoningumo didinimą, administracinių ir baudžiamųjų sankcijų didinimą.

⁷ 2014 m. Korupcijos suvokimo indekso tyrimo duomenimis, Lietuvai skirti 58 balai iš 100 galimų, t. y. 39 vieta iš 175 tyrime dalyvaujančių šalių. Šis rezultatas yra geriausias nuo 1999 m.

SUKČIAVIMAS

Rizikos savininkas:	Teisėsaugos institucijos ir prokuratūra
Riziką sąlygojantys veiksniai:	Mokestinis sukčiavimas yra didelė grėsmė Lietuvos finansų sistemai, remiantis šešėlinės ekonomikos mastu ⁸ ir pateiktais PPP/KTF sistemos dalyvių atsakymais į NRV klausimynus. Mokestinis sukčiavimas apima atvejus, kai tyčia pateikiama klaidinga informacija arba klastojami dokumentai. Mokesčių slėpimas apima neteisėtus veiksmus, kuriais prievolė mokėti mokesť yra nuslepiama arba ignoruojama, t. y. mokesčių mokėtojas, nuo mokesčių administratoriaus nuspėjęs pajamas arba informaciją, sumoka mažiau mokesčių, nei teisiškai privalo.
Tikimybės balas:	4
Poveikio balas:	4
Pažeidžiamumo balas:	3
Bendras vertinimas:	11
Atsakomosios priemonės:	MAŽINIMAS
Rekomendacija:	Teisėsaugos institucijos turėtų parengti ir vykdyti priemones, suderinamas su Europos Komisijos kovos su sukčiavimu politikos nuostatais. ⁹

„VIENIŠO VILKO“ TERORIZMO TENDENCIJA

Rizikos savininkas:	Teisėsaugos institucijos, FNTT, finansų įstaigos, DNFBP
Riziką sąlygojantys veiksniai:	Dėl emociškai nestabilios būsenos asmenų, vadinamų vienišais vilkais, naudojamos taktikos ir atliekamų veiksmų, teisėsaugos institucijoms ypač sudėtinga identifikuoti tokius asmenis, nes pats jų identifikavimo ir nustatymo procesas reikalauja didžiulių techninių, žmogiškųjų pastangų ir laiko sąnaudų.
Tikimybės balas:	1
Poveikio balas:	5
Pažeidžiamumo balas:	4

⁸ Remtasi statistiniais duomenimis, gautais iš PPP/KTF klausimynų, pateiktų Valstybinei mokesčių inspekcijai prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos.

⁹ http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com%282014%290474_/com_com%282014%290474_en.pdf

Bendras vertinimas:	10
Atsakomosios priemonės:	MAŽINIMAS
Rekomendacija:	Teisėsaugos institucijos privalo ir toliau kelti kvalifikaciją ir stiprinti žinias, susijusias su „vienišo vilko“ terorizmo ir terorizmo tendencijomis. Be to, teisėsaugos institucijos turi atsižvelgti į turto stebėjimą ir išpuolių prevenciją.

NESKAIDRUS POLITINIŲ KAMPANIJŲ FINANSAVIMAS

Rizikos savininkas:	VRK
Riziką sąlygojantys veiksniai:	Ši rizika buvo nustatyta dokumentų analizės etape bei vykdomų apklausų metu ir yra susijusi su sukčiavimu, vykdomu su pelno nesiekiančiomis organizacijomis, kurios galbūt neskaidriai remia politines kampanijas.
Tikimybės balas:	3
Poveikio balas:	4
Pažeidžiamumo balas:	4
Bendras vertinimas:	11
Atsakomosios priemonės:	MAŽINIMAS
Rekomendacija:	VRK turi toliau viešinti nustatytus pelno nesiekiančių organizacijų politinių partijų remimo sandorius. Be to, teisėsaugos institucijos ir mokesčių administratorius turėtų atlikti dažnesnius tikslinius pelno nesiekiančių organizacijų patikrinimus.

ASMENYS, GRUPĖS AR ORGANIZACIJOS, FINANSIŠKAI REMIANČIOS AR SKATINANČIOS SMURTINĮ EKSTREMIZMĄ

Rizikos savininkas:	LR užsienio reikalų ministerija, FNTT, teisėsaugos institucijos ir prokuratūra
Riziką sąlygojantys veiksniai:	<p>Veiksniai, lemiantys šią riziką, yra:</p> <ul style="list-style-type: none"> dabartinė situacija Ukrainoje ir prorusiškų jėgų suaktyvėjimas, nukreiptas prieš NATO ir ES; iš Afrikos ir Artimųjų rytų valstybių plintanti neteisėta migracija į ES šalis. Dėl šios priežasties didėja tikimybė, kad į ES neteisėtai gali patekti užsienio teroristų kovotojai iš Sirijos ir Irako; internetu plintanti terorizmo ir smurtinio ekstremizmo propaganda; Lietuvos reiškiamą paramą ES, JT, NATO ir JAV vykdomos politikos kovos su terorizmu ir smurtiniu ekstremizmu srityje; kai kurių Rusijos Federacijos tautų atstovų su vyraujančiu Islamo tikėjimu (Čečėnija, Ingušija, Dagestanas) suaktyvėjusi veikla, tokių asmenų galimi ryšiai/sąsajos su teroristinėmis organizacijomis (propaguojant radikalų Islamą, verbuojant kovotojus už Islamo tikėjimą, skatinant tapti gyvosiomis bombomis „šachidais“).
Tikimybės balas:	1
Poveikio balas:	4
Pažeidžiamumo balas:	5
Bendras vertinimas:	10
Atsakomosios priemonės:	MAŽINIMAS
Rekomendacija:	FNTT privalo didinti finansų įstaigų ir DNFBP sąmoningumą, siekdama ne tik vykdyti sandorių ir klientų, keliančių įtarimų dėl PP, stebėseną, tačiau taip pat ir nuolatinį finansinių sankcijų sąrašų tikrinimą. Stebėsenos veiklą turi vykdyti ne tik teisėsaugos institucijos, bet ir finansų įstaigos ir DNFBP

6.1.2. Priežiūros ir reguliavimo sektorius

Buvo nustatytos 5 didelės rizikos, įvertintos nuo 10 iki 13 balų.

NEPAKANKAMI PPP/KTF PRIEŽIŪROS INSTITUCIJŲ IŠTEKLIAI IR/ARBA NEPAKANKAMA PPP/KTF PRIEŽIŪROS VEIKLA

Rizikos savininkas:	Priežiūros institucijos ir FNTT
Riziką sąlygojantys veiksniai:	<p>Priežiūros veiklos trūkumus lemia personalo stoka, IT ir finansinių išteklių, skirtų veiksmingos finansų įstaigų ir DNFBP kontrolės diegimui ir atskaitomybės sistemos tarp prižiūrimų subjektų ir priežiūros institucijų užtikrinimui, stoka, taip pat netinkami PPP/KTF priežiūros būdai ir metodai, t. y.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lietuvos bankas: <ul style="list-style-type: none"> ○ veikia kaip viso finansinio sektoriaus priežiūros institucija, šiam darbui skirdamas tik du darbuotojus, tad Lietuvos bankui ypač trūksta žmogiškųjų išteklių, susijusių su PPP/KTF veikla, todėl tai gali turėti neigiamą įtaką finansų rinkos dalyvių priežiūros efektyvumui (pvz. mokymų, inspektavimų skaičius ir kt.); ○ neturi atskiros inspektavimo metodologijos skirtingoms finansų rinkos dalyvių kategorijoms (šiuo metu yra bendra metodologija visiems finansų rinkos dalyviams); ○ vykdydamas dokumentinę priežiūrą (angl. offsite), neturi specializuotų įrankių, skirtų finansų rinkos dalyvių PP/TF rizikos vertinimui atlikti (dokumentinei stebėsenai šiuo metu naudojami įrankiai skirti bendrai prudencinei finansų rinkos dalyvių priežiūrai). • Lietuvos auditorių rūmai, Antstolių rūmai ir Lošimų priežiūros tarnyba neturi jokių informacinių sistemų, įgalinančių kaupti ir analizuoti prižiūrimų subjektų teikiamus duomenis ir informaciją, vykdam PPP/KTF priežiūrą; • Lošimų priežiūros tarnyba neturi jokių priemonių PPP/KTF rizikos vertinimams atlikti; neturi IT aplikacijos, kuri padėtų priežiūros veikloje; taip pat neturi jokių raštiškų instrukcijų, kaip atlikti PPP/KTF patikrinimą; • dauguma DNFBP netikrina JT arba ES parengto tikslinių finansinių ir kitų tarptautinių sankcijų sąrašo, prieš pradėdamos arba tęsdamos verslo santykius su klientais. <p>Atsakymų į NRV klausimynus analizė rodo, kad finansų įstaigos ir kiti subjektai ne visais atvejais tinkamai įgyvendina PP/TF prevencijos reikalavimus, tačiau 2012–2013 m. laikotarpiu priežiūros institucijos šių neatitikimų nebuvo nustačiusios:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kai kurios išperkamosios nuomos bendrovės netaikė RGM; • kai kurios įmonės, teikiančios gyvybės draudimo paslaugas, nerinko informacijos, susijusios su vietiniais arba tarptautiniais PEP; • DNFBP netaiko RGM, netinkamai vykdo kliento pažinimo ir

	<p>dalykinių santykių stebėsenos reikalavimus, kas ir nulemia mažą iš DNFBP gaunamų STR kieki;</p> <ul style="list-style-type: none"> • mokymų/konsultacinio pobūdžio susitikimų, skirtų antstoliams, lošimo namų darbuotojams, nekilnojamojo turto specialistams, buhalteriams/ mokesčių konsultantams, buvo organizuota labai mažai arba iš viso nebuvo organizuota.
Tikimybės balas:	5
Poveikio balas:	4
Pažeidžiamumo balas:	4
Bendras vertinimas:	13
Atsakomosios priemonės:	MAŽINIMAS
Rekomendacija:	<p>Priežiūros institucijos privalo turėti tinkamus įrankius PP/TF prevencijos priežiūrai (tiek dokumentinei analizei, tiek patikrinimams vietoje). DNFBP priežiūros institucijos turėtų tvarkyti savo biudžetą, kad būtų užtikrinti pakankami PPP/KTF išteklių, įskaitant tinkamus žmogiškuosius ir IT išteklius. Be to, remdamosi FATF rekomendacijomis, priežiūros institucijos turėtų nustatyti aiškius PPP/KTF veiksmų planus finansų įstaigų ir DNFBP kontrolei vykdyti. Atsižvelgiant į tarptautines sankcijas, DNFBP priežiūros institucijos savo kontrolės programų įgyvendinimo metu turi patikrinti, ar finansų įstaigos ir DNFBP tikrina savo klientus pagal atnaujintą asmenų, kuriems taikomos ES ir JT sankcijos (ir, jei taikytina, OFAC sankcijos), sąrašą.</p> <p>Biudžetas kiekvienai PPP/KTF priežiūros institucijai turi būti tinkamai paskirstytas, siekiant užtikrinti tinkamą finansų įstaigų ir DNFBP priežiūrą.</p> <p>Lietuvos bankui, turinčiam ypatingą svarbą finansų sektoriaus priežiūroje, dėl PPP/KTF būtina nedelsiant panaikinti žmogiškųjų išteklių stoką ir PPP/KTF priežiūrą laikyti prioritetine veikla.</p> <p>Priežiūros institucijos privalo periodiškai dalyvauti specializuotuose mokymuose.</p>

GRYNŲJŲ PINIGŲ OPERACIJŲ SKAIČIUS

Rizikos savininkas:	Priežiūros institucijos ir FNTT
Riziką sąlygojantys veiksniai:	Didelis atsiskaitymų grynaisiais pinigais mastas potencialiai didina vengiančiųjų mokėti mokesčius skaičių bei šešėlinės ekonomikos lygį.
Tikimybės balas:	5
Poveikio balas:	3
Pažeidžiamumo balas:	5

Bendras vertinimas:	13
Atsakomosios priemonės:	MAŽINIMAS
Rekomendacija:	<p>Priežiūros institucijos privalo užtikrinti, kad finansų įstaigos ir DNFBP imtųsi tinkamų tikrinimo priemonių ir laiku teiktų ataskaitas priežiūros institucijoms, siekdamos išlaikyti priimtina savo klientų sandorių skaidrumo lygį bei aiškiai suvokti klientų atliekamų operacijų tikslus.</p> <p>Priežiūros institucijos privalo užtikrinti, kad finansų įstaigos ir DNFBP laikytųsi sandorio šalių bei tikrojo naudos gavėjo tapatybės nustatymo reikalavimų, atliekant grynųjų pinigų operacijas.</p> <p>Be to, atlikdama pranešimų apie įtartinas pinigines operacijas analizę ar tyrimus dėl kitų kilusių įtarimų, FNTT turi analizuoti pranešimus apie įtartinas grynųjų pinigų operacijas ir atlikti visus tyrimus taip, kad būtų gauti maksimalūs rezultatai.</p>

NEPAKANKAMAS POVEIKIO PRIEMONIŲ TAIKYMAS

Rizikos savininkas:	FNTT ir priežiūros institucijos
Riziką sąlygojantys veiksniai:	<p>Remiantis klausimynų ir interviu metu surinktais duomenimis, nustatyti neišsamūs patikrinimai ir nepakankamos poveikio priemonės nefinansiniame sektoriuje. Vykdamas interviu ir analizuojant PPP/KTF sistemos dalyvių atsakymus į pateiktus klausimynus, buvo pastebėta, kad kai kurios finansų įstaigos ir DNFBP nesilaiko PPP/KTF teisinių reikalavimų ir už šį nusižengimą joms vis dar nebuvo paskirtos atitinkamos poveikio priemonės arba jų neaplanė priežiūros institucijų tikrintojai.</p> <p>Pavyzdžiui, finansų įstaigos ir DNFBP, PPP/KTF klausimynuose pažymėję, kad 2012–2013 m. jiems nebuvo pritaikytos jokios poveikio priemonės (net ir tais atvejais, kai interviu metu ir analizuojant gautus klausimynų atsakymus buvo pastebėta, kad jie netaikė visų PPP/KTF reikalavimų), yra šie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • antstoliai (neatlikti patikrinimai); • lošimo namai (neatlikti patikrinimai); • notarai (neatlikti patikrinimai); • audito įmonės / buhalteriai / mokesčių konsultantai (neatlikti patikrinimai). <p>Visos priežiūros institucijos, išskyrus Lietuvos banką, neturi įgaliojimų skirti baudas.</p>
Tikimybės balas:	4
Poveikio balas:	4
Pažeidžiamumo balas:	4
Bendras vertinimas:	12

Atsakomosios priemonės:	MAŽINIMAS
Rekomendacija:	FATF priežiūros institucijoms rekomenduoja taikyti „veiksmingas, adekvačias ir atgrasančias sankcijas“ už PPP/KTF reikalavimų nesilaikymą. Sankcijų režimas turi padidinti finansų įstaigų ir DNFBP įsipareigojimų lygį PPP/KTF srityje. Tinkamos sankcijos ypač turėtų būti taikomos DNFBP, nes šiuo metu šiems subjektams nėra taikomos arba taikomos nepakankamos poveikio priemonės ¹⁰ .

PRIEŽIŪROS INSTITUCIJOS NEATLIEKA SEKTORINIO PINIGŲ PLOVIMO IR TERORISTŲ FINANSAVIMO RIZIKOS VERTINIMO

Rizikos savininkas:	Priežiūros institucijos
Riziką sąlygojantys veiksniai:	Kai kurių sektorių žinių lygis ¹¹ dėl PP/TF grėsmių ir nacionalinės PPP/KTF sistemos pažeidžiamumo yra nepakankamas. Priežiūros institucijos neatlieka prižiūrimų organizacijų sektorinio PP/TF pažeidžiamumo ir grėsmių vertinimo, kuriuo siekiama sukurti tinkamus atsakomuosius veiksmų planus nustatytoms PP/TF grėsmėms mažinti.
Tikimybės balas:	4
Poveikio balas:	3
Pažeidžiamumo balas:	4
Bendras vertinimas:	11
Atsakomosios priemonės:	MAŽINIMAS
Rekomendacija:	Priežiūros institucijos turi atlikti sektorinį PP/TF rizikos vertinimą, siekiant nustatyti konkrečiam sektoriui būdingas PP/TF grėsmes. Šių PPP/KTF rizikų vertinimų rezultatai turėtų būti pateikiami FNTT ir tuomet organizuojami seminarai bei susitikimai, siekiant parengti efektyvius veiksmų planus, kad būtų mažinamos įvairiems sektoriams būdingos rizikos. Be to, FNTT turėtų pasidalinti savo įžvalgomis su priežiūros institucijomis, kad jos vėliau šią informaciją galėtų naudoti atlikdamos rizikos vertinimus.

¹⁰ Šis teiginys paremtas duomenimis, gautais NRV klausimynų metu.

¹¹ Remiantis interviu su PPP/KTF sistemos dalyviais ir atsakymais, pateiktais NRV klausimynuose.

RIBOTA GRYNŲJŲ PINIGŲ PERLAIDŲ SISTEMOS KONTROLĖ

Rizikos savininkas:	FNTT, priežiūros institucijos
Riziką sąlygojantys veiksniai:	<p>Nors bankinės institucijos įgyvendino griežtas PPP/KTF taisykles ir nuostatas, grynųjų pinigų perlaidų atvejais suteikiama galimybė pervesti/perleisti klientų turtą, neužtikrinant tinkamo skaidrumo lygio (pvz., nenustatomas tikrasis naudos gavėjas). Labai trūksta tokių atvejų išaiškinimo, kai asmuo kelis kartus per tam tikrą laikotarpį siunčia grynųjų pinigų sumas, tačiau nėra pilna apimtimi nustatoma jo tapatybė.</p> <p>Pinigų perlaidų paslaugų reikšmingą dalį Lietuvoje teikia užsienio šalių mokėjimo įstaigos, vykdančios savo veiklą Lietuvoje per tarpininkus, kurie nėra įtraukti į PP/TF prevencijos reikalavimus privalančių vykdyti subjektų sąrašą Lietuvos Respublikoje.</p>
Tikimybės balas:	3
Poveikio balas:	3
Pažeidžiamumo balas:	4
Bendras vertinimas:	10
Atsakomosios priemonės:	MAŽINIMAS
Rekomendacija:	<p>Pinigų perlaidų paslaugas teikiančios užsienio šalių mokėjimo įstaigos, vykdančios savo veiklą Lietuvoje per tarpininkus, turi būti įtrauktos į PP/TF prevencijos reikalavimus privalančių vykdyti subjektų sąrašą Lietuvos Respublikoje.</p> <p>Priežiūros institucijos turi rengti nuolatinius mokymus, kurie apimtų šias sritis:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kliento ir susijusių juridinių/fizinių asmenų identifikavimas (tikrieji naudos gavėjai, kiti akcininkai, administratoriai, teisiniai atstovai); • kliento pateiktos informacijos patikrinimas, remiantis patikimais vidiniais ir išoriniais šaltiniais; • tinkama sandorių stebėseną ir išsamios informacijos apie konkretaus sandorio šalis surinkimas; • kai taikytina, informacijos apie lėšų šaltinį, verslo santykių priežastis ir patvirtinančių dokumentų surinkimas; • mokėtojo/gavėjo patikrinimas pagal finansinių sankcijų sąrašus; <p>Grynųjų pinigų perlaidas vykdančioms įmonėms rekomenduotina įdiegti IT sistemas, leidžiančias nustatyti dažniausius klientus ir vykdyti operacijų stebėseną.</p>

6.1.3. Finansų sektorius

NRV metu finansų sektoriuje nebuvo nustatyta daug didelių rizikų, tačiau priežiūros ir teisėsaugos institucijos turėtų imtis specialių atsargumo priemonių finansų įstaigų atžvilgiu, išskyrus bankines institucijas, atsižvelgdamos į tai, jog nedidelės apimties operacijas vykdančias asmenys ir teroristai nenaudoja ypač didelės vertės turto savo nusikalstamiems tikslams.

Buvo nustatyta 1 didelė rizika, kuri įvertinta 10 balų.

DIDĖJANTIS TECHNOLOGIJŲ NAUDOJIMAS PINIGŲ PERVEDIMO OPERACIJOSE	
Rizikos savininkas:	Finansų įstaigos ir priežiūros institucijos
Riziką sąlygojantys veiksniai:	<p>Finansinio sektoriaus informacinės technologijos yra greitai ir nuolat plėtojamos, taip palengvinant lėšų pervedimą. Kiekvienas technologinis pokytis potencialiai daro įtaką informacinių sistemų saugumui, veiklos procesų pokyčiams.</p> <p>Finansų įstaigos, kurios diegia naujas arba keičia esamas informacines technologijas, privalo užtikrinti aukšto lygio IT saugą.</p>
Tikimybės balas:	5
Poveikio balas:	3
Pažeidžiamumo balas:	2
Bendras vertinimas:	10
Atsakomosios priemonės:	MAŽINIMAS
Rekomendacija:	<p>Finansų įstaigos privalo atlikti rizikos vertinimą, prieš įdiegdamos naujas informacines sistemas.</p> <p>Be to, finansų įstaigos privalo atlikti IT auditą, siekdamas garantuoti IT sistemos efektyvumą, užtikrinti klientų atliekamų operacijų atsekamumą ir tinkamą skaidrumo lygį.</p>

6.1.4. Nefinansinis sektorius

Buvo nustatytos 6 didelės rizikos, kurios įvertintos nuo 10 iki 13 balų.

ŽINIŲ APIE PINIGŲ PLOVIMO PREVENCIJĄ IR KOVOS SU TERORISTŲ FINANSAVIMU TRŪKUMAS	
Rizikos savininkas:	DNFBP ir priežiūros institucijos
Riziką sąlygojantys veiksniai:	<p>Nors bankinės institucijos yra įgyvendinusios tinkamas PPP/KTF taisykles, DNFBP NRV metu pademonstravo žinių apie PPP/KTF reikalavimus ir rizikas stoką. Tai lemia mokymų, susijusių su praktinėmis PPP/KTF procedūromis ir procesais (t. y. konkrečios situacijos, su kuriomis PPP/KTF sistemos dalyviai gali susidurti savo veikloje), trūkumas.</p> <p>Pavyzdžiui, atlikus interviu su DNFBP, pastebėta, kad kai kuriais atvejais kliento identifikavimo procesas supainiojamas su kliento pateiktos informacijos patikrinimu, naudojantis patikimais vidiniais ir išoriniais šaltiniais.</p> <p>Taip pat pastebėta, kad DNFBP susiduria su sunkumais, identifikuodami ir tikrindami organizacijos tikruosius naudos gavėjus, kai yra sudėtinga akcininkų struktūra arba savininkai užsienyje, ypač kai jie įsikūrę lengvatinio apmokestinimo zonose. Šiuo atveju dėl netinkamo kliento identifikavimo ir pateiktos informacijos patikrinimo DNFBP gali taikyti nepakankamas/netinkamas klientų dalykinių santykių stebėsenos procedūras. Ši problema, kai netinkamai identifikuojami ir tikrinami organizacijos tikrieji naudos gavėjai, kai yra sudėtinga akcininkų struktūra arba savininkai užsienyje, pastebėta daugumoje valstybių, taikančių PPP/KTF reikalavimus.</p>
Tikimybės balas:	3
Poveikio balas:	4
Pažeidžiamumo balas:	3
Bendras vertinimas:	10
Atsakomosios priemonės:	MAŽINIMAS
Rekomendacija:	<p>DNFBP privalo organizuoti specializuotus PPP/KTF mokymus savo darbuotojams, ypač tiems, kurie turi tiesioginį kontaktą su klientais ir jų sandoriais.</p> <p>Sprendžiant organizacijų tikrųjų naudos gavėjų identifikavimo ir patikrinimo problemas, DNFBP priežiūros institucijos turėtų organizuoti mokymus ir seminarus, siekdamos užtikrinti, kad DNFBP turėtų reikiamas žinias, kaip elgtis, kai klientai – įmonės su sudėtinga akcininkų struktūra arba savininkai yra užsienyje (ypač įsikūrę lengvatinio apmokestinimo zonose), taip mažindamos riziką nepritaikyti reikiamų kliento specialiosios peržiūros priemonių dėl klaidinančios arba nepakankamos informacijos.</p> <p>Pavyzdžiui, tikrindami kliento pateiktos informacijos apie nuosavybę</p>

	tikslumą, DNFBP galėtų naudotis tokiais informacijos šaltiniais, kaip teisininkų, audito bendrovių arba komercinių registru patvirtinimai.
--	--

NEPAKANKAMA VYKDOMŲ SANDORIŲ STEBĖSENA

Rizikos savininkas:	DNFBP ir priežiūros institucijos
Riziką sąlygojantys veiksniai:	Nebuvo nustatyta tinkama DNFBP stebėsenos veikla, susijusi su PPP/KTF ir jokios IT sistemos ar programos šiuo atžvilgiu nebuvo taikytos. DNFBP klientų vykdomi sandoriai yra stebimi tik apskaitos tikslais, tačiau nei duomenų bazė, galinti padėti PPP/KTF veikloje, nei IT programos, vykdančios klientų/sandorių PP/TF rizikų stebėseną, nebuvo naudojamos. Be to, DNFBP nestebi finansinių sankcijų, kurias nustatė ES ar JT, sąrašų.
Tikimybės balas:	4
Poveikio balas:	4
Pažeidžiamumo balas:	5
Bendras vertinimas:	13
Atsakomosios priemonės:	MAŽINIMAS
Rekomendacija:	<p>DNFBP turėtų užtikrinti tinkamą kontrolės veiklą, kurią palaikytų IT sistemos ar programos, sukurtos vidinių arba išorinių paslaugų teikėjų, siekiant užtikrinti skaidrumą, susijusį su klientų veikla.</p> <p>Jeigu DNFBP negali sau leisti įdiegti PPP/KTF IT sistemos ar įsigyti tokių programų, tuomet veiksmai turėtų būti atliekami rankiniu būdu, atsižvelgiant į ES ir JT taikomų finansinių sankcijų asmenims ir organizacijoms sąrašus. Be to, siekiant sumažinti kliento ar sandorio daromą didelę riziką, DNFBP turėtų parengti PPP/KTF anketas, kurios turėtų būti užpildomos, pradedant verslo santykius su klientu. Tai padėtų išsiaiškinti, kokią riziką DNFBP sukelia klientas. Jeigu rizikos lygis yra aukštesnis nei įprastai, tuomet vykdant sandorį su šiuo klientu, taikomos sustiprintos kliento atliekamo sandorio tikrinimo priemonės.</p> <p>DNFBP turėtų periodiškai atnaujinti sąrašą valstybių, laikomų nelinkusiomis bendradarbiauti ar nepakankamai bendradarbiaujančiomis, atsižvelgiant į PPP/KTF, ir turėtų imtis atitinkamų priemonių, siekdamas pašalinti rizikas, kilusias vykdant sandorius su klientais iš tokių valstybių.</p>

ŽINIŲ STOKA APIE PINIGŲ PLOVIMO/TERORISTŲ FINANSAVIMO RIZIKAS IR NESŪGEBĖJIMAS PRITAIKYTI EFEKTYVIOS RIZIKŲ PAREMTOS METODIKOS

Rizikos savininkas:	DNFBP ir priežiūros institucijos
Riziką sąlygojantys veiksniai:	<p>Dauguma DNFBP savo klientams netaiko RGM ir neturi tinkamo PPP/KTF rizikų suvokimo lygio, susijusio su kliento keliama rizika, rizika dėl organizacijų ar asmenų, įtrauktų į tarptautinių sankcijų sąrašus, didelės rizikos valstybių piliečių, didelės rizikos veiklas vykdančių organizacijų, asmenų, kurie buvo tiriami dėl nusikaltimų, susijusių su PP/TF ir kt.</p> <p>Dauguma DNFBP rodo žemą informuotumo lygį apie savo verslo pažeidžiamumą, kuriam įtaką daro PP/TF rizikos¹².</p> <p>Remiantis PPP/KTF standartais, DNFBP turi nepakankamai žinių apie PP/TF rizikas, susijusias su aukštos rizikos klientais bei valstybėmis, lygį. Jos netaiko sustiprintų deramo patikrinimo priemonių, vykdydamos verslo santykius su tokiais klientais ar klientais iš tokių valstybių.</p>
Tikimybės balas:	4
Poveikio balas:	3
Pažeidžiamumo balas:	5
Bendras vertinimas:	12
Atsakomosios priemonės:	MAŽINIMAS
Rekomendacija:	<p>RGM yra susijęs su rizikos, kuria klientas ar jo atliekama operacija gali daryti DNFBP veiklai, nustatymu. Atsižvelgiant į tai, DNFBP privalo įgyvendinti vidaus politiką ir procedūras, kurios pateiktų gaires dėl tam tikrų klientų/sandorių skirstymo, taikant tokius rizikos kriterijus, kaip: kliento kilmės šalis/gyvenamoji vieta, lėšų kilmė/paskirtis, kliento veikla, tikrojo naudos gavėjo tapatybė, tarptautinės finansinės sankcijos ir kiti kriterijai, pateikiami FATF rekomendacijose ar verslo/profesijos atstovų laikomi keliančiais grėsmę veiklos tvarumui bei reputacijai.</p> <p>DNFBP privalo periodiškai atlikti PPP/KTF rizikų vertinimus ir įgyvendinti atsakomųjų veiksmų, skirtų mažinti rizikas, strategijas, siekdama sumažinti PP/TF grėsmes. Tuo tikslu DNFBP privalo dalyvauti specializuotuose mokymuose bei organizuoti mokymus ir seminarus darbuotojams.</p>

¹² Remiantis interviu metu su DNFBP gauta informacija ir NRV klausimynuose pateiktais atsakymais.

NEPAKANKAMAS TIKROJO NAUDOS GAVĖJO TIKRINIMAS

Rizikos savininkas:	DNFBP ir priežiūros institucijos
Riziką sąlygojantys veiksniai:	Dauguma DNFBP nevykdė įsipareigojimo nustatyti ir patikrinti savo kliento tikrąjį naudos gavėją bei nesilaikė FATF rekomendacijų, atlikdamos klientų tikrinimo procesus. DNFBP nesugebėjo nustatyti nei užsienyje reziduojančio tikrojo naudos gavėjo, nei įmonių, turinčių sudėtingą akcininkų struktūrą, tikrojo naudos gavėjo.
Tikimybės balas:	4
Poveikio balas:	3
Pažeidžiamumo balas:	5
Bendras vertinimas:	12
Atsakomosios priemonės:	MAŽINIMAS
Rekomendacija:	DNFBP savo PPP/KTF politikoje ir procedūrose turėtų įgyvendinti įsipareigojimą nustatyti juridinių ir fizinių asmenų, vykdančių sandorius kitų asmenų vardu, tikrąjį naudos gavėją, reikalaujamos kliento užpildyti naudos gavėjo deklaraciją ir, jei būtina, pateikti asmens tapatybę patvirtinančius dokumentus, kai pradedami nauji verslo santykiai ir vykdomi atsitiktiniai sandoriai, viršijantys 15 000 eurų sumą, nesvarbu, ar sandoris vykdomas pasitelkus vieną, ar kelias operacijas, kurios atrodo viena su kita susijusios. Šuo atžvilgiu DNFBP privalo turėti pakankamai žinių apie tikrojo naudos gavėjo tapatybės nustatymą, kad klientams būtų galima paaiškinti, kokios informacijos iš jų yra reikalaujama. Šios žinios yra įgyjamos iš FATF rekomendacijų ar dalyvaujant specialiuose mokymuose bei seminaruose. Esant galimybei, DNFBP turėtų būti skatinamos sukurti vidines PPP/KTF duomenų bazes arba įsigyti specialias programas, tokias kaip „World-Check“, „Factiva“, „LexisNexis“ ir kt.

NEPAKANKAMAS ĮSIPAREIGOJIMŲ VYKDYMAS, ĮSKAITANT MAŽĄ ATSKAITOMYBĘ IR (AR) PRANEŠIMŲ APIE ĮTARTINAS PINIGINES OPERACIJAS KOKYBĖS TRŪKUMĄ

Rizikos savininkas:	DNFBP ir priežiūros institucijos
Riziką sąlygojantys veiksniai:	Pastebėtas mažas ne finansų sektoriaus įsipareigojimų lygis, atsižvelgiant į PPP/KTF reikalavimus, ir mažas pranešimų apie įtartinas pinigines operacijas ar sandorius skaičius
Tikimybės balas:	4
Poveikio balas:	3
Pažeidžiamumo balas:	4
Bendras vertinimas:	11
Atsakomosios priemonės:	MAŽINIMAS
Rekomendacija:	DNFBP privalo suvokti, kad pranešdamos apie kilusius įtarimus ir glaudžiai bendradarbiaudamos su FNTT bei priežiūros institucijomis, jos mažina PP/TF rizikų poveikį. Šiuo atžvilgiu DNFBP privalo susisiekti su šiomis institucijomis dėl kiekvieno neaiškumo, siekdamos vykdyti aktyvią PPP/KTF veiklą.

NETIKRINAMA KLIENTO PATEIKIAMA INFORMACIJA

Rizikos savininkas:	DNFBP ir priežiūros institucijos
Riziką sąlygojantys veiksniai:	DNFBP neatlieka kliento pateikiamos informacijos patikrinimo procedūrų, nustatydamas kliento tapatybę ar klientui atliekant turto sandorius, ypač tais atvejais, kai nėra tiesiogiai bendraujama su klientu.
Tikimybės balas:	4
Poveikio balas:	2
Pažeidžiamumo balas:	4
Bendras vertinimas:	10
Atsakomosios priemonės:	PASIDALIJIMAS
Rekomendacija:	Tais atvejais, kai nėra tiesiogiai bendraujama su klientu, informacija, susijusi su kliento tapatybės nustatymu ar turto sandoriais, privalo būti patikrinta pasitelkus trečiąsias šalis, kurios gali palengvinti klientų tikrinimo procesus. Be to, DNFBP turėtų reikalauti kliento pateiktos informacijos patvirtinimui reikalingų dokumentų, ypač tais atvejais, kai siekiama nustatyti tikrojo naudoto tapatybę.

6.1.5. Mažos rizikos

Nustatytos PP/TF rizikos, kurios buvo įvertintos žemais balais (3 ir 4), buvo klasifikuojamos kaip mažos rizikos. Ši klasifikacija pateikiama mažų rizikų stebėsenos sąrašė, išdėstyta 5 priede „*Mažų rizikų stebėsenos sąrašas*“.

Atsakas šiems rizikoms yra rizikos priėmimo strategija. Tokiais atvejais PPP/KTF sistemos dalyviai neprivalo parengti veiksmų plano, norėdami užtikrinti PPP/KTF sistemos funkcionavimą atsiradus šiems rizikoms.

1 priedas. Šaltiniai

Atliekant vertinimą buvo naudojami šie informacijos šaltiniai:

1. PPP/KTF sistemos dalyvių atsakymai į parengtus NRV klausimynus.
2. Diskusijos su PPP/KTF sistemos dalyviais, su kuriais buvo surengti interviu.
3. Nacionaliniai teisės aktai ir kiti teisės aktai.
4. MONEYVAL ataskaitos:
  - *2012 m. gruodžio 5 d. IV MONEYVAL ekspertų vertinimo vizito Lietuvoje ataskaita;*
  - *2012 m. gruodžio 5 d. IV MONEYVAL ekspertų vertinimo vizito Lietuvoje ataskaitos santrauka;*
  - *Lietuvos atitikties MONEYVAL rekomendacijoms ataskaita Nr. 2, išleista 2014 m. rugsėjo 19 d.*
5. Kitos ataskaitos:
  - *Tvaraus valdymo kriterijai – 2014 m. ataskaita*¹³;
  - *Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento 2013 m. grėsmių nacionaliniam saugumui vertinimas*¹⁴;
  - *EUROPOL SOCTA 2013 m.*¹⁵;
  - *EUROJUST 2013 m. metinė ataskaita*¹⁶;
  - *Rizikos vertinimo patobulinimas investicijų projekto valdyme: verbalinės analizės metodai*¹⁷.
6. Kiti šaltiniai:
  - „OSAC“ internetinė svetainė¹⁸;
  - Tarptautinės migracijos organizacijos internetinė svetainė¹⁹;

---

¹³ http://www.google.bg/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=10&ved=0CGwQFjAJ&url=http%3A%2F%2Fwww.sgi-network.org%2Fdocs%2F2014%2Fcountry%2FSGI2014_Lithuania.pdf&ei=DjEqVJmUOcTgavPDgbqN&usq=AFQjCNFDdxMEqvUcLlWvumJgFpnoOWlq

¹⁴ <http://www.vsd.lt/Files/Documents/635448351234307500.pdf>

¹⁵ <https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/publications/socta2013.pdf>

¹⁶ <http://eurojust.europa.eu/doclibrary/corporate/eurojust%20Annual%20Reports/Annual%20Report%202013/Annual-Report-2013-EN.pdf>

¹⁷ http://www.ue.katowice.pl/uploads/media/4_G.Shevchenko_L.Ustinovichius_Risk_Assessment...pdf

¹⁸ <https://www.osac.gov/pages/ContentReportDetails.aspx?cid=15805>

¹⁹ <https://www.iom.int/cms/en/sites/iom/home/where-we-work/europa/european-economic-area/lithuania.html>

- „Reuters“ internetinė svetainė²⁰;
- „BBC“ internetinė svetainė²¹;
- „Bloomberg“ internetinė svetainė²²;
- „Transparency International“ internetinė svetainė²³;
- „Delfi“ internetinė svetainė²⁴;
- „Kurier“ internetinė svetainė²⁵;
- „Global Edge“ internetinė svetainė²⁶;
- „Coface“ internetinė svetainė²⁷.

---

²⁰ <http://af.reuters.com>

²¹ <http://www.bbc.com>

²² <http://www.bloomberg.com>

²³ <http://www.transparency.org>

²⁴ <http://en.delfi.lt>

²⁵ <http://www.kurier.lt>

²⁶ <http://globaledge.msu.edu/countries/lithuania>

²⁷ <http://www.coface.com/Economic-Studies-and-Country-Risks/Lithuania>

2 priedas. Interviu su PPP/KTF sistemos dalyviais

Visi PPP/KTF sistemos dalyviai, susiję su NRV, buvo pakviesti į diskusijas. Pokalbiai buvo vykdomi su šiais PPP/KTF sistemos dalyviais:

- Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba prie LR vidaus reikalų ministerijos;
- Lietuvos Aukščiausiasis Teismas;
- Generalinė prokuratūra;
- Lietuvos bankas;
- Kultūros paveldo departamentas prie LR kultūros ministerijos;
- Lošimų priežiūros tarnyba prie LR finansų ministerijos;
- Lietuvos advokatūra;
- Notarų rūmai;
- Lietuvos prabavimo rūmai;
- Specialiųjų tyrimų tarnyba;
- Policijos departamentas;
- Muitinės departamentas prie LR finansų ministerijos;
- Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie LR vidaus reikalų ministerijos;
- auditoriai;
- bankai;
- kredito unijos;
- pensijų fondai;
- Lietuvos bankų asociacija;
- teisininkai;
- draudimo bendrovės;
- lošimus organizuojančios bendrovės.

3 priedas. Klausimynai PPP/KTF sistemos dalyviams

Visiems PPP/KTF sistemos dalyviams, susijusiems su NRV, buvo parengti klausimynai, reikalaujantys eksperto nuomonės ir statistinių duomenų.

PPP/KTF sistemos dalyviai, pateikę atsakymus, vėliau panaudotus vertinimo tikslais, yra šie:

1. Teisėsaugos institucijos ir kitos institucijos:

- FNTT;
- Prokuratūra;
- Policijos departamentas prie VRM;
- VMI;
- STT;
- Nacionalinė teismų administracija;
- Muitinės kriminalinė tarnyba;
- Muitinės departamentas prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos.

2. Priežiūros ir reguliavimo institucijos:

- Lietuvos bankas;
- Lietuvos prabavimo rūmai;
- Lietuvos advokatūra.

3. Finansų įstaigos:

- bankai.
- gyvybės draudimo įmonės;
- išperkamosios nuomos bendrovės;
- kredito unijos.

4. DNFBP:

- audito įmonės;
- asmenys, kurie verčiasi automobilių prekybos veikla;
- antstoliai;
- lošimo namai;
- notarai;
- nekilnojamojo turto įmonės;
- buhalteriai;
- konsultantai mokesčių klausimais;
- Lietuvos paštas.

4 priedas. Lietuvos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikų sąrašas

Nr.	Savininkas	RIZIKOS VERTINIMAS					PPP/KTF SISTEMOS DALYVIŲ ATSAKOMIEJI VEIKSMAI
		Apibūdinimas	Tikimybė	Poveikis	Pažeidžiamumas	IŠ VISO	
1	Priežiūros institucijos, FNTT	Nepakankami PPP/KTF priežiūros institucijų išteklių ir / arba nepakankama PPP/KTF priežiūros veikla	5	4	4	13	Mažinimas
2	DNFBP	Nepakankama vykdomų sandorių stebėseną	4	4	5	13	Mažinimas
3	Priežiūros institucijos, FNTT	Grynųjų pinigų operacijų skaičius	5	3	5	13	Mažinimas
4	Teisėsaugos institucijos	Organizuotas nusikalstamumas, susijęs su neteisėta narkotinių medžiagų apyvarta, sukčiavimu ir neteisėta akcizais apmokestinamų prekių apyvarta	5	4	3	12	Mažinimas
5	FNTT ir priežiūros institucijos	Nepakankamas poveikio priemonių taikymas	4	4	4	12	Mažinimas
6	DNFBP ir priežiūros institucijos	Žinių stoka apie PP/TF rizikas bei nesugebėjimas pritaikyti efektyvios rizika paremtos metodikos	4	3	5	12	Mažinimas
7	DNFBP	Nepakankamas tikrojo naudos gavėjo tikrinimas	4	3	5	12	Mažinimas
8	FNTT, VMI, teisėsaugos institucijos	Mokesčių vengimas	5	4	2	11	Mažinimas
9	Teisėsaugos institucijos	Sukčiavimas	4	4	3	11	Mažinimas
10	LR Vyriausybė ir LR Seimas	Mažos gyventojų pajamos	5	1	5	11	Pasidalijimas

Nr.	Savininkas	RIZIKOS VERTINIMAS					PPP/KTF SISTEMOS DALYVIŲ ATSAKOMIEJI VEIKSMAI
		Apibūdinimas	Tikimybė	Poveikis	Pažeidžiamumas	IŠ VISO	
11	Priežiūros institucijos	Priežiūros institucijos neatlieka sektoriaus PP/TF rizikos vertinimo	4	3	4	11	Mažinimas
12	DNFBP	Nepakankamas ne finansinio sektoriaus įsipareigojimų vykdymas, įskaitant mažą atskaitomybę ir (ar) pranešimų apie įtartinas pinigines operacijas kokybės trūkumą	4	3	4	11	Mažinimas
13	FNTT, teisėsaugos institucijos	Sukčiavimas finansuojant politines kampanijas	3	4	4	11	Mažinimas
14	LR Vyriausybė, FNTT, teisėsaugos institucijos ir prokuratūra	Korupcija	4	4	3	11	Mažinimas
15	Prokuratūra	Neefektyvus PP nusikaltimų nustatymas, tyrimas ir patraukimas baudžiamojon atsakomybėn	4	3	3	10	Mažinimas
16	Finansų įstaigos	Didėjantis technologijų naudojimas pinigų pervedimo operacijose	5	3	2	10	Mažinimas
17	DNFBP	Netikrinama kliento pateikiama informacija	4	2	4	10	Mažinimas
18	FNTT, priežiūros institucijos	Ribota grynųjų pinigų perlaidų sistemos kontrolė	3	3	4	10	Mažinimas
19	FNTT, priežiūros institucijos, finansų įstaigos ir DNFBP	Žinių apie PPP/KTF trūkumas	3	4	3	10	Mažinimas
20	FNTT, teisėsaugos institucijos ir prokuratūra	Asmenys, grupės ar organizacijos, finansiškai remiančios ar skatinančios smurtinį ekstremizmą	1	4	5	10	Mažinimas
21	FNTT, teisėsaugos institucijos, finansų įstaigos, DNFBP	„Vienišo vilko“ terorizmo tendencija	1	5	4	10	Mažinimas
22	LR Vyriausybė ir LR Seimas	Netinkamas PP/TF nusikaltimų kriminalizavimas	2	4	4	10	Mažinimas

Nr.	Savininkas	RIZIKOS VERTINIMAS					PPP/KTF SISTEMOS DALYVIŲ ATSAKOMIEJI VEIKSMAI
		Apibūdinimas	Tikimybė	Poveikis	Pažeidžiamumas	IŠ VISO	
23	Teisėsaugos institucijos	Nevykdomas reguliarus vertinimas dėl teroristų finansavimo rizikos pelno nesiekiančiose organizacijose	4	3	2	9	Mažinimas
24	DNFBP	Netinkamas potencialių klientų iš trečiųjų šalių (valstybių) patikrinimas	3	3	3	9	Mažinimas
25	LR Vyriausybė, finansų įstaigos ir DNFBP	Pelno nesiekiančių organizacijų veikla konfliktinėse šalyse ar šalyse, žinomose dėl terorizmo	1	4	4	9	Mažinimas
26	FNTT, teisėsaugos institucijos, finansų įstaigos ir DNFBP	Pelno nesiekiančių organizacijų renkamos lėšos, kurių gavėjai bus asmenys, trečiojoje šalyje užsiimančios nusikalstama veika (smurtinio ekstremizmo veikla)	1	4	4	9	Mažinimas
27	Teisėsaugos institucijos	Su teroristine veikla susijusių asmenų apgyvendinimas	1	3	5	9	Mažinimas
28	FNTT, LR Vyriausybė ir LR Seimas	Aiškiai neapibrėžta PPP/KTF strategija	3	4	2	9	Mažinimas
29	LR Vyriausybė ir LR Seimas	Teisinio reglamentavimo, skirto kovai su organizuotu nusikalstamumu, trūkumai	3	3	3	9	Mažinimas
30	FNTT	Tarptautinio bendradarbiavimo kliūtys, susijusios su susitarimų tarp FŽP stoka	2	4	3	9	Mažinimas
31	Priežiūros institucijos, Finansų įstaigos	Didelis lengvatinio apmokestinimo zonos registruotų klientų sąskaitų skaičius	3	2	4	9	Pasidalijimas
32	Priežiūros institucijos	Mokymų dėl atitikties teisės aktų reikalavimams trūkumas	3	2	4	9	Pasidalijimas
33	FNTT, teisėsaugos institucijos	Neteisėta ginklų ir jų dalių gamyba bei tiekimas	1	5	3	9	Mažinimas
34	FNTT, teisėsaugos institucijos	Lėšų pritraukimas terorizmo ar teroristų finansavimo tikslais	2	4	3	9	Mažinimas

Nr.	Savininkas	RIZIKOS VERTINIMAS					PPP/KTF SISTEMOS DALYVIŲ ATSAKOMIEJI VEIKSMAI
		Apibūdinimas	Tikimybė	Poveikis	Pažeidžiamumas	IŠ VISO	
35	<i>Teisėsaugos institucijos</i>	<i>Silpna grynųjų pinigų kontrolė pasienio punktuose</i>	4	2	2	8	Prisiėmimas
36	<i>Finansų įstaigos</i>	<i>Netinkamas tapatybės nustatymas naudojantis trečiųjų šalių paslaugomis</i>	2	3	3	8	Mažinimas
37	<i>Priežiūros institucijos</i>	<i>Stebėsenos ir kontrolės trūkumas dėl netinkamų procedūrų ir metodikų</i>	2	3	3	8	Mažinimas
38	<i>Finansų įstaigos</i>	<i>Nepakankamas finansinio sektoriaus pareigų vykdymas, susijęs su STR pateikimu</i>	2	3	3	8	Mažinimas
39	<i>Finansų įstaigos</i>	<i>Nesugebėjimas kontroliuoti sandorių</i>	2	4	2	8	Vengimas
40	<i>Finansų įstaigos</i>	<i>Nesugebėjimas nustatyti ne Lietuvoje reziduojantį įmonės su sudėtinga akcininkų struktūra tikrąjį naudotoją</i>	2	3	3	8	Mažinimas
41	<i>Teisėsaugos institucijos</i>	<i>Nesugebėjimas pasinaudoti finansine informacija, atliekant tyrimus</i>	2	3	3	8	Mažinimas
42	<i>Finansų įstaigos</i>	<i>Nesugebėjimas nustatyti klientų, siejamų su aukšta PP/TF rizika</i>	2	3	2	7	Vengimas
43	<i>Finansų įstaigos</i>	<i>Didelės rizikos bankų korespondentų egzistavimas</i>	2	3	2	7	Vengimas
44	<i>Finansų įstaigos</i>	<i>Didelės rizikos klientų rūšys ir grupės</i>	2	3	2	7	Vengimas
45	<i>Finansų įstaigos</i>	<i>Didelės rizikos verslo santykiai</i>	2	3	2	7	Vengimas
46	<i>Finansų įstaigos</i>	<i>Didelis klientų skaičius iš padidintos rizikos geografinių regionų</i>	2	3	2	7	Vengimas
47	<i>Finansų įstaigos</i>	<i>Didelis klientų ne rezidentų skaičius</i>	2	3	2	7	Vengimas
48	<i>Finansų įstaigos</i>	<i>Didelis tarptautinių lėšų pervedimų skaičius</i>	2	3	2	7	Vengimas
49	<i>FNTT ir priežiūros institucijos</i>	<i>Praktinių PPP/KTF gairių ir atitikties programų finansų įstaigoms ir kitiems subjektams trūkumas</i>	2	2	3	7	Pasidalijimas

Nr.	Savininkas	RIZIKOS VERTINIMAS					PPP/KTF SISTEMOS DALYVIŲ ATSAKOMIEJI VEIKSMAI
		Apibūdinimas	Tikimybė	Poveikis	Pažeidžiamumas	IŠ VISO	
50	LR Vyriausybė ir LR Seimas	Nepakankamas dabartinio teisinio reglamentavimo peržiūros procesas	2	3	2	7	Pasidalijimas
51	Finansų įstaigos	Nepakankamas tikrojo naudos gavėjo tikrinimas	2	3	2	7	Vengimas
52	Teisėsaugos ir priežiūros institucijos	Nepakankamas bendradarbiavimas tarp FNTT, priežiūros institucijų ir finansų įstaigų bei kitų subjektų	2	2	3	7	Pasidalijimas
53	FNTT, priežiūros institucijos	Nesinaudojimas tinkamomis priemonėmis, technologijomis ir metodais PPP/KTF procesuose bei procedūrose	2	3	2	7	Mažinimas
54	Finansų įstaigos	Nesinaudojimas tinkamomis priemonėmis, technologijomis ir metodais PPP/KTF procesuose bei procedūrose	2	3	2	7	Mažinimas
55	Finansų įstaigos	Vidinių duomenų bazių apie PEP trūkumas ir nesugebėjimas patikrinti kliento šiose duomenų bazėse	2	3	2	7	Vengimas
56	Teisėsaugos institucijos	Netinkamas konfiskuotų prekių valdymas	2	1	4	7	Pasidalijimas
57	LR Vyriausybė ir LR Seimas	Politinės valios nebuvimas kovos su nusikalstamumu srityje	1	3	2	6	Pasidalijimas
58	Teisėsaugos institucijos	Neefektyvus grynųjų pinigų deklaracijose pateiktos informacijos panaudojimas	2	2	2	6	Prisiėmimas
59	Finansų įstaigos	Nepakankamas didelės rizikos klientų vykdomų sandorių ar su didelės rizikos valstybėmis šalimis susijusių sandorių tikrinimas	2	2	2	6	Prisiėmimas
60	Finansų įstaiga	Netikrinama kliento pateikiama informacija	2	2	2	6	Prisiėmimas
61	Finansų įstaigos ir DNFBP	PP/TF veiklos, naudojantis pelno nesiekiančiomis organizacijomis, vykdymas	1	3	2	6	Vengimas

Nr.	Savininkas	RIZIKOS VERTINIMAS					PPP/KTF SISTEMOS DALYVIŲ ATSAKOMIEJI VEIKSMAI
		Apibūdinimas	Tikimybė	Poveikis	Pažeidžiamumas	IŠ VISO	
62	Finansų įstaigos ir DNFBP	PP/TF veiklos, naudojantis privačių pensijų fondų paslaugomis, vykdymas	1	3	2	6	Vengimas
63	Finansų įstaigos ir DNFBP	PP/TF veiklos, naudojantis ne gyvybės draudimo paslaugomis, vykdymas	1	3	2	6	Vengimas
64	Vyriausybė, priežiūros institucijos	Įmonių steigėjų registravimo arba licencijavimo sistemos nebuvimas	1	4	1	6	Mažinimas
65	Priežiūros institucijos, finansų įstaigos ir DNFBP	Atitikties auditų neefektyvumas	2	2	2	6	Prisiėmimas
66	Finansų įstaigos	Žinių apie PP/TF rizikas stoka ir nesugebėjimas pritaikyti efektyvios RGM	2	3	1	6	Prisiėmimas
67	FNTT, teisėsaugos institucijos, prokuratūra	Netinkamas veiksmų koordinavimas, susijęs su PP/TF tyrimais tarp teisėsaugos institucijų	2	2	2	6	Prisiėmimas
68	FNTT	FNTT kompetencijos stoka tinkamai panaudoti gaunamą informaciją	1	3	2	6	Prisiėmimas
69	Finansų įstaigos ir DNFBP	Priemonių, skirtų konfiskuoti ar užšaldyti teroristų lėšas, nebuvimas	1	3	1	5	Prisiėmimas
70	LR Vyriausybė ir LR Seimas	Paramos teisinis reglamentavimas nereglamentuoja paramos iš užsienio kontrolės	1	3	1	5	Prisiėmimas
71	LR Vyriausybė ir LR Seimas	Politinis nestabilumas	1	3	1	5	Prisiėmimas
72	Teisėsaugos institucijos	Socialinio, etninio ir politinio konflikto zona	1	3	1	5	Prisiėmimas
73	Teisėsaugos institucijos, LR Vyriausybė ir LR Seimas	Nepakankamas biudžeto ar kitų išteklių asignavimas tyrimui ir baudžiamajam persekiojimui	1	2	1	4	Prisiėmimas
74	Finansų įstaigos	Neaiškūs ryšiai tarp paramos gavėjų ir pelno nesiekiančių organizacijų	1	2	1	4	Prisiėmimas

Nr.	Savininkas	RIZIKOS VERTINIMAS					PPP/KTF SISTEMOS DALYVIŲ ATSAKOMIEJI VEIKSMAI
		Apibūdinimas	Tikimybė	Poveikis	Pažeidžiamumas	IŠ VISO	
75	FNTT	Periodinių ataskaitų apie PP/TF tendencijas ir tipologijas trūkumas	1	2	1	4	Prisiėmimas
76	Finansų įstaigos	Duomenų nesaugojimas	1	2	1	4	Prisiėmimas
77	DNFBP	Duomenų nesaugojimas	1	2	1	4	Prisiėmimas
78	Teisėsaugos institucijos, prokuratūra	Neužtikrintas tinkamas tarptautinis bendradarbiavimas atliekant tyrimus, susijusius su PP/TF susijusiais klausimais	1	2	1	4	Prisiėmimas
79	LR Vyriausybė ir LR Seimas	Dideli gyventojų skaičiaus pokyčiai	1	2	1	4	Prisiėmimas
80	Teisėsaugos institucijos	Imigrantų, emigrantų ar religinės sąsajos su šalimis, žinomomis dėl terorizmo, politinio nestabilumo	1	2	1	4	Prisiėmimas
81	LR Vyriausybė ir LR Seimas	Didelė gyventojų etninė įvairovė	1	1	1	3	Prisiėmimas

5 priedas. Mažų rizikų stebėsenos sąrašas

Nr.	Savininkas	RIZIKOS VERTINIMAS					PPP/KTF SISTEMOS DALYVIŲ ATSAKOMIEJI VEIKSMAI
		Apibūdinimas	Tikimybė	Poveikis	Pažeidžiamumas	IŠ VISO	
1	<i>Teisėsaugos institucijos, LR Vyriausybė ir LR Seimas</i>	<i>Nepakankamas biudžeto ar kitų išteklių asignavimas tyrimui ir baudžiamajam persekiojimui</i>	1	2	1	4	Prisiėmimas
2	<i>Finansų įstaigos</i>	<i>Neskaidrūs santykiai tarp dotacijų gavėjų ir pelno nesiekiančių organizacijų, skirstančių lėšas ar išteklius dotacijų gavėjams</i>	1	2	1	4	Prisiėmimas
3	<i>FNTT</i>	<i>Periodinių ataskaitų apie PP/TF tendencijas ir tipologijas trūkumas</i>	1	2	1	4	Prisiėmimas
4	<i>Finansų įstaigos</i>	<i>Duomenų nesaugojimas</i>	1	2	1	4	Prisiėmimas
5	<i>DNFBP</i>	<i>Duomenų nesaugojimas</i>	1	2	1	4	Prisiėmimas
6	<i>FNTT</i>	<i>Pasyvumas ar nenoras imtis regioninio ar tarptautinio masto klausimų, susijusių su PPP/KTF, įskaitant prašymus suteikti pagalbą</i>	1	2	1	4	Prisiėmimas
7	<i>LR Vyriausybė ir LR Seimas</i>	<i>Dideli gyventojų skaičiaus pokyčiai</i>	1	2	1	4	Prisiėmimas
8	<i>Teisėsaugos institucijos</i>	<i>Didelis įvairių kultūrų imigrantų bei emigrantų skaičius ar religiniai saitai su didelę terorizmo grėsmės ar politinio nestabilumo, arba abiem atvejais, rizikos tikimybę turinčia jurisdikcija</i>	1	2	1	4	Prisiėmimas
9	<i>LR Vyriausybė ir LR Seimas</i>	<i>Didelė gyventojų etninė įvairovė</i>	1	1	1	3	Prisiėmimas